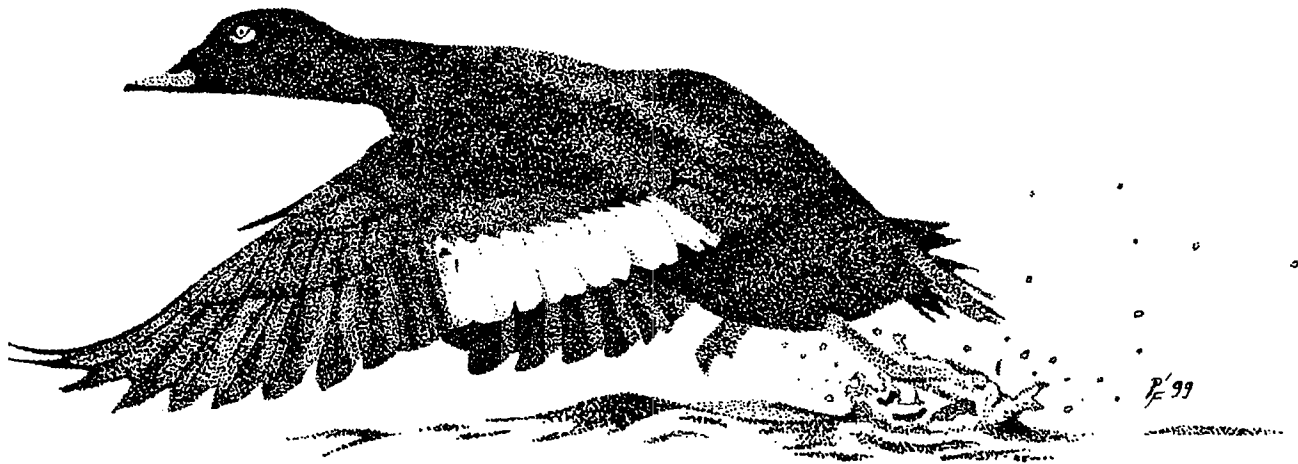

SIIPIRIKKO 1/99

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Siipirikko 1•1999 26 vsk.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

ISSN 0357-5705

PKLTY r.y.

Puheenjohtaja:

Ari Latja Jyväkuja 1 A, 80140 Joensuu
puh (013) 802 703 sähköposti ari_latja@hotmail.com

Varapuheenjohtaja:

Hannu Huuskonen Linköpinginkatu 3 A 1,
80140 Joensuu puh (013) 803 995, työ (013) 2513 480
sähköposti hannu.huuskonen@joensuu.fi

Sihteeri:

Petri Palviainen Koulutie 2 A, 83150 Roukalahti
puh (013) 657 152

Rahastonhoitaja:

Timo Karkiainen Sepänkatu 4-6 C 13, 80110 Joensuu
sähköposti karkiaian@dic.fi

Muut hallituksen jäsenet:

Ari Parviainen Näädänkatu 5 B 16, 80230 Joensuu
puh (013) 311 182

Pirjo Saramäki Lasimestarinkatu 7 C, 80160 Joensuu
puh (013) 896 394 sähköposti pirjo.saramaki@ncp.fi

Pentti Zetterberg Nuotanperä 28 B 9, 80140 Joensuu
puh 0400 - 427 792, työ (013) 2513 505
sähköposti pentti.zetterberg@joensuu.fi

Lehden toimituskunta:

Harri Kontkanen (vastaava toimittaja) Koulukatu 27 A 6,
80100 Joensuu puh (013) 120 376

sähköposti harri_kontkanen@hotmail.com

Olli Günther (taitto) Noljaakankaaari 50 A 11, 80140 Joensuu
puh (013) 225 614

Tilausasiat:

Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jäsenmaksun suuruus
v. 1999 on 95 mk (opiskelijat 75 mk, perhejäsen 20 mk).
Jäsenmaksu (ei perhejäsen) sisältää lehden. Siipirikon
tilausmaksu muille on 95 mk. Vanhat irtonumerot 5 mk,
edellisen vuoden irtonumerot 10 mk, 10-vuotisjuhlanumero
15 mk, 25-vuotisjuhlanumero 50 mk + postikulut.

Yhdistyksen tili:

Merita 104030-308134/Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen
Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu

Tilille maksetaan jäsenmaksut, maksut irtonumeroista
yms. – ilmoita pankkisiirtolomakkeella viestinä, mitä olet
maksanut. Jäsenmaksua maksettaessa ilmoita viestissä
nimesi ja osoitteesi.

Havaintojen ilmoitus sähköpostilla:

PKLTY:n alueella retkeilleet (muutkin kuin jäsenet) voivat
ilmoittaa havaintojaan PK-lintulistalle osoitteeseen
pk_lintulista@joensuu.fi. Havaintoilmoitus muodossa:
Laji, pvm, paikka, havis (havainnoijien nimet). Lisätietoja.

SISÄLLYSLUETTELO

3 Ari Parviainen

Talvilinnut 1997/98 Pohjois-Karjalassa

12 Pentti Zetterberg

Sinisiä hetkiä–

Havinaisuudet ja vähälukuiset lajit Pohjois-Karjalassa 1997

20 Markku Halonen

Viva Espanja!

26 Ari Latja

Höytiäisen kanavan lintuasema 1998

kannen piirros: Pilkkaslipi
© Philippe Fayt

Talvilinnut 1997/98

Pohjois-Karjalassa

Ari Parviainen

Aivan aluksi talven säätila lyhyesti Lieksan Lampelassa tehtyjen mittaus-ten valossa: marras – joulukuun lämpötilat olivat keskiarvon luokkaa, tammikuu varsin lämmin ja maaliskuu puolestaan kylmä (helmikuun tiedot puuttuvat). Sademäärät jäivät alkutalvesta selvästi alle keskiarvojen. Tammikuu oli talven sateisin kuukausi ja keskiarvo ylittyikin roimasti, ja maaliskuu oli jälleen vähäsateinen (helmikuun tiedot puuttuvat). Luke- mat tarkemmin taulukossa 1.

Talven lajimääräksi laskin 67 lajia (edellistalvena peräti 82). Lumikinosten keskellä retkeilleet harrastajat kohtasivat lajimäärän alhaisuudesta huolimatta monia ilon aiheita. Vaikka järvet jäätyivät jo marraskuussa ajaen vesilinnut ja lokit pois hyvissä ajoin, nähtiin silti useita merimetsoja ja maakunnan kolmas talvipunasotka. Peto- ja kanalintutilanteet olivat kuta-kuinkin normaalit. Pöllöjä näkyi ihan mukavasti, vaikka hiiripöllö loistikin poissaolollaan. Jälleen kerran lapinpöllöt kansoittivat lähinnä maakunnan itäisten ja eteläisten kuntien pelonreunat myyrien toivossa.

Tilhet ja urpiaiset ylsivät kohtalaiseen esitykseen, vaikkakin havainnot painottuivat voimakkaasti maakuntamme pääkaupunkiin. Urpiaisparvista saatiin seulottua myös 41 tundra- raserkkua, mikä on hyvä määrä. Koskikaramäärä (73) on myös hyvä, mutta ottaen huomioon, että karoista lähes puolet nähtiin Lieksassa, voisi olettaa aktiivisen koskiretkeilyn muu- allakin kasvattavan karahavaintojen määrää vielä roimasti. Harvinaisuuksia talvella ei juuri nähdä, mutta lähes sellaiseksi voisi luokitella Joensuussa marras-joulukuun vaihteessa nähdyn

mustapääkertun. Vielä kun mainitaan Värtsilän-Tohmajärven mainio nokkavarpusesiintyminen sekä Värtsilän hurjat keltasirkkumassat, päästään itse asiaan eli lajeittaiseen katsaukseen.

Merimetsö *Phalacrocorax carbo*

Harvinaista talviherkkua P-K:ssa saatiin nautiskella jopa useammalla taholla. Ensimmäinen 3.12. Eno Luhtapohja, Pamilon voimalaitoksen alapuolisessa sulassa 1p (AK). Joensuussa 19.12. keskustan sulalla 2p ja samaan aikaan Karsikossa 2p. Jatkoksi vielä 20.12. Eno Uimaharju 3p (PZ) sekä Joe Karsikko vielä 1p (TT). Uskoisin, että nämä ovat Joensuun edellispäivän neljä lintua, jotka ovat haajantuneet. 22.12. löytyi Joe Karsikosta pyykkilaiturin pöydän alta kuollut merimetsö. Luultavasti sama, joka parvesta jäi huonokuntoisuuttaan.

Laulujoutsen *Cygnus cygnus*

Merimetsön tapaan harvinaista herkkua talvisella susirajalla. Joutsenia havaittiin parissakin paikassa. Enon Paukkajassa talvehti (tai ainakin yritti) 2 yksilöä. Havaintoja näistä tehtiin

ainakin 26.12.-1.2. (PM,PP,KR,JVe, PZ). Myös Tuupovaaran Eimisjärvelä talvehti paikallisten asukkaiden mukaan joutsen, joka ilmeisesti nähtiin 10.3. myös Öllölän Koskenniskalla (AL,OG). Öllölän lintu saattaa olla myös jo muutolta palannut yksilö. Havaintopaikkojen väli on yli 10 kilometriä.

Sinisorsa *Anas platyrhynchos*

Joensuussa havaintoja läpi talven 29.11.-III loppu enimmillään 3.12. keskusta 10p (PM). Tammikuussa paikalla (keskusta-Karsikko) vielä ainakin 6♂2♀, helmikuun lopussa 3♂1♀, jotka selvisivät läpi maaliskuun kevääseen. Pohjois-Karjalan parhaalla tiedossa olevalla sinisorsapaikalla Enon Uimaharjussa Enocellin tehtaan altaila 30.11.-22.2. seuraavasti: 30.11. 26p, 20.12. 20p, 18.1. 33p, 1.2. ainakin 25p (PZ). Paikalla havaittiin 22.2. enää 4p (PZ) – jäi epäselväksi, onko jengi huvennut pakkasissa vai jäivätkö loput vain havaitsematta. Lieksasta havaintoja kahdelta paikalta: 23.11. Puuruunjoki 2p (EL) sekä Pankajärven Kokkojoki 16.12.-15.3. 1-4 yks. (EL, JMr).

Taulukko 1. Talven 1997/98 säätila Lieksan Lampelassa verrattuna pitkäaikaisiin keskiarvoihin.

kuukausi	lämpötila °C		sademäärä mm	
	1997 – 98	1961 – 90	1997 – 98	1960 – 90
marraskuu	-4,0	-3,2	35	49
joulukuu	-8,7	-8,9	29	41
tammikuu	-6,8	-12,0	55	36
helmikuu	-	-10,8	-	27
maaliskuu	-8,8	-5,3	19	31

Punasotka *Aythya ferina*

Ensin 15.1. Eno Ahveninen 1 jp ♂ p (EV), joka oli siirtynyt 18.1. Enon Uimaharjuun (PZ). Kolmas talvikuukausina havaittu punasotka P-K:ssa. Edellinen havainto talvella 1996/97 koski joulukuun alussa viivytteleviä lintuja.

Telkkä *Bucephala clangula*

Koiras talvehti onnistuneesti Enon Kaltimon (keskusta) sulassa. Havaintoja tehtiin ainakin välillä 23.11.-27.3. (monet). Enossa myös toinen: 2.12. Uimaharju, sellutehtaan ojaassa 1^{kv} ♂ (JVe). Talven kolmas havainto 5.12. Joe Pielisjoella 1p (HM). 26.3. ilmoitettut lienevät jo kevätkuuttajia: Joe Marjala ♂♀ (UP) ja Eno Paukkaja ♂♀ (EV).

Isokoskelo *Mergus merganser*

Normaalin niukat kaksi havaintoa: 10.12. Joe Karsikko ♂♀ (PZ) sekä ainakin 23.12.-15.1. Joe Karsikko ♀ (mm. HM,PZ). Edellistalven kaltaiset masat jäivät siis haaveeksi hieman kovemman alkutalven vuoksi.

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

Parisenkymmentä yksilöä uhmasi P-K:n talvea. Havainnot kunnittain: Joe (4-8), Kon (5), Lie (5), Eno (2), Vär (2), Kii (1) ja Kit (1). Joensuusta ilmoitettiin havaintoja lähes joka kaupunginosasta. Kyseessä on havaintoaikojen ja ilmoitettujen ikien perusteella ollut vähintään neljä eri lintua, ja maksimissaan jopa 8 gentiä. Lieksan keskustasta löydettiin 27.3. kuolleena 2^{kv} ♀ (Erkki Toivanen).

Varpushaukka *A. nisus*

Vain 12-13 varparia nähtiin talven kuluessa. Niistä tulkituin seuraavaa: Joe (4-5 yks., joista keskusta 1, Linnunlahti 1, Karsikko-Rantakylä 1-2, ja Noljaikka 1), Kon (3), Kii (1), Out (1), Lie (1), Toh (1) sekä Vär (1).

Iso petolintu *Aquila/Buteo*

18.2. Kon Jakokoski 1 kiert/S (MP, HPi). Havaittajat arvelivat linnun olleen mahdollisesti kotka, mutta nähtävästi *Buteon* mahdollisuutta ei pystytty sulkemaan täysin pois (paljain silmin 10 sekunnin ajan ikkunan läpi).

Riekkö *Lagopus lagopus*

Vain kolme havaintoa: 1.12.-15.2. Ilo Möhkö 5-6 yks. (A.Karttunen), 24.1. Vär Kaustajärvi 1 tieuralla (Erkki Lintunen/HKi) ja 31.1. Lie Inarintie 3 tie-

Varpushaukkoja ilmoitettiin vähän talvella 1997/98. Kuvassa rengastettu yksilö.
© Markku Halonen

lä (TT). Lisäksi 12.3. Pol Rauanjoella 5-10 yksilön jälkiä ja kieppejä. Mainittakoon tässä vielä jokunen syksyinen havis, koska niitä ei syyskatsauksessa käsitellä: 8.10. Kon Höytiäinen Jere 2 (JVe), 13.10. Ilo Raanisuo 4+5+5 (JVe), 17.10. Lie Elimo 12 (TT) sekä 4.11. Kon Höytiäinen Kaisku 1 (JVe).

Teeri *Tetrao tetrix*

Edellistalven lukemista (670 yks.) pudottiin lähes puoleen: nyt n.370 havaittua teertä. Muutaman kymmenen linnun parvia nähtiin siellä täällä lähinnä alueen keski- ja pohjoisosissa. Parhaita noteerauksia: 29.11. Kon Kontioniemi 30 (Hannu Vesterinen), 15.12. Kon Riihakangas 35 kiert (PM, JA, RR), 13.1. Kon Teerisaari 50-60 jäällä (R.Huuskonen/HH), 21.2. Lip Käsämä 40 (VJ), 9.4. Ilo Tokrajärvi 20 ♂ soitimella (JVe), 12.4. Toh Vääräkoski 25 (HKi). Tohmajärven eteläpuolelta ei ilmoitettu ainoatakaan havaintoa.

Metso *T. urogallus*

Edellistalven "vaivaiset 13 metsoa" (Kontkanen 1997) kalpenee käsiteltävän talven 12 metsoa vastaan. Kaikki havainnot: 1.12.-15.3. Kon Aavaranta ♂ ja Kuikkalampi ♂ (PM,JA,RR,MT), 25.12. Kon Selkie 1p (HKO), 27.12. Lip Leppälähti 3 ♂ (VJ,HPö), 1.1. Kii kkn lähellä ♂ (HKO,MH,TN), 4.1. Lie Höttönjoki ainoa ilmoitettu ♀ (EL) sekä 1.2. Lie Elimo 4 hakovaa homenokkaa, mahdollisesti vieläkin useampi (TT).

Pelkkiä jälkiä nähtiin 1.2. Ilo Patvinsuon kansallispuistossa kolmessa eri paikassa (JVe) ja 12.3. Pol Rauanjoella 1 yksilön jäljet (JLe).

Pyy *Bonasa bonasia*

Pyykanta näyttäytyi 14 yksilön voimalla. Pyyntäminen talvella on aina enemmän tai vähemmän sattumakauppaa, joten havainnoista ei kannattane tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Havainnot jakautuivat seuraavasti: Kon (11), Lip (2) ja Ilo (1) (JA,JLe,PM,MP,HPi,PP, KR,RR,PZ).

Fasaani *Phasianus colchicus*

Vähissä olivat fasaanit, vain kaksi lintua havaittiin. Ensimmäinen 23. Ja 27.12. Lip Viinijärvellä ♂ (VJ,PM,PP, KR) ja toinen, hieman vaivaisen oloinen ♂, joka kuitenkin selvisi talven yli ainakin 18.1.-7.3. Joe Karhunmäessä (TT).

Kesykyhky *Columba livia*

Puluhavaintoja ei moni tule ilmoitteleeksi. Ainoastaan Lieksan pulut tuntuvat olevan hanskassa: 19.12. Rauhala 40 (Kauko Patrikainen), 26.12. Partalanmäki 60 (MR), 2.1. keskusta 25 (EL). Nämä olivat lomakkeelta löytyneet paikkakohtaiset maksimit. Enon Uimaharjussa tavattiin 20.12. 3 kyyhkyläistä ja 22.2. 9 lintua (PZ). Tohmajärven Kemien 25 pulua näyttäytyivät 4.1. (HKi). Joensuusta ei puluja puutu, mutta lomakkeilta löytyi vain 10.1. Joe

Noljakka 15p (PZ). Oma pieni talvikantansa löytyy varmaankin lähes jokaisesta kaupungista/kuntakeskuksesta.

Huuhkaja *Bubo bubo*

Iso tupsukorvainen pöllö tuijotteli keikaleenä hehkuvilla oranssinkeltaisilla silmillään Outokummun Jyrinmäen kaatopaikan reunakuusikosta 19.2. ilmiselvänä tarkoituksenaan napata sitä käsivalaisimella häirinyt PZ.

Viirupöllö *Strix uralensis*

Rankka talvi viirupöllöille. Kuudesta linnusta kolme löytyi kuolleena tai näännyksissä. 3.2. Kii Keskijärvi 1 kuollut (Tapio Hassinen/P.Tyni), 27.2. Toh Marjomäki 1 norkoili aamulla ruokinnan liepeillä (Vilho Partanen/HKi), 1.3. Ilo Naarva löydetty heikkokuntoisena ja kuoli ruokintayrityksistä huolimatta (Anna-Maija Rotinen/HH), 5.3. Joe Siilainen 1 uupunut/uni-nen yksilö (PZ), 11.3. Kon Jakokoski 1Ä joka myös näyttäytyi (MP) ja 28.3. Lie Vaaraniemi kuolleena löytenyt +2kv ♀ (Erkki Toivanen).

Lapinpöllö *S. nebulosa*

Erittäin hyvä lapinpöllötalvi. Vähintään 17 lintua nähtiin, joista jokunen kärsi valitettavasti samanlaisen karun kohtalon kuin monet viirupöllöt. Esiintymisen ajankohta painottui voimakkaasti maaliskuulle ja alueellinen painopiste sijoittui tällaisille esiintymisille viime vuosina jo totutusti Tohmajärvi-Värtsilä-akselille. 90-luvun talvista useimpina on P-K:ssa päästy mukavasti nauttimaan lapinpöllöistä. Siipirikon talvilintutaksauksista löytyy 90-luvun talville seuraavanlainen havaintosarja: 89/90 6, 90/91 10, 91/92 9, 92/93 11, 93/94 huikeat 122 (!), 94/95 13, 95/96 vain 2 ja 96/97 9. Selvyyden vuoksi päätin käsitellä talven 97/98 havainnot kunnittain.

Joensuu:

21.1. Noljakka, Noljakankaari 1 törmäsi ikkunaan, katkaisi niskansa ja säilöttiin yliopiston kokoelmiin (Kyösti Kinnunen/P.Tyni).

26.3. Karsikko, Iiksenjokisuu 1 (EV).

Kontiolahdi:

14.2. kk, Höytiäisen ranta 1 selätti hangelle nuoren kanahaukan, joka loukkaantui kahakassa niin, että otettiin kiinni, toimitettiin hoitoon ja vapautettiin parin päivän päästä (HH).

Värtsilä:

Läpi talven Niirala 1 (Matti Sairanen/HKi)

3.3.-5.4. Savikko 1 säännöllisesti paikalla (MH,HKi,HKo,KLi,TN,EV,PZ, TZ).

III 98 Pykälävaara 1 samalla paikalla kuin kesällä -97 (Veijo Tikka/HKi).

Tohmajärvi:

3.-21.3. Kaurila 1 (HKi, PZ).

9.3. lähtien Sikosuo 1 (Esa Pyöriäinen/HKi). Kuultiin (siis ♂) huhuillevana 23.3. klo 1.30-4.30 (Janne Bruun).

III 98 Kattilakoski 1 (Pirkko Makkonen/HKi).

III 98 Hukkala 1 (Pirkko Makkonen/HKi).

III 98 Saario, Vääräkoski 1 "pitkän aikaa elellyt pihapiirissä" (Veijo Tikka ym./HKi). Eleli paikalla ainakin 12.4. saakka (HKi).

7.4. Lahdenperä 1 löytyi kuolleena ja pää syötynä metsästä (Erkki Niirinen/HKi).

Tuupovaara:

8.3. Huosionvaara 1 Kii/Tuu rajalla n.20 m Tuupovaaran puolella (Heikki Savolainen).

Rääkkylä:

20.3. Löttölä 1 kuoliaaksi nälkiintynyt (MH).

Kitee:

27.3. Kontiolansalo/Korvenniemi 1 löydetty kuolleena pihapiiristä. Oli oleskellut paikalla muutaman viikon ajan ennen kuolemaansa (Reino Putkuri/P.Tyni).

Kesälahti:

12.4. Aittolahti 1 kesämökin pihapiirissä. Ollut paikalla useampia viikkoja (Kai Suomela).

Kiihtelysvaara:

17.4. Palo 1 kiertelevä (HPö).

Lehtopöllö *S. aluco*

Pari havaintoa: 19.1. Joe Siilainen 1Ä innokkaasti klo 19.20-19.25 (Päivi Kiiskinen). II alku Rää Paksuniemi 1p (HE).

Varpuspöllö

Glauucidium passerinum

Melko niukalti havaintoja. Kaikki Kontiolahden (6 yks.) linnut eri yksilöiksi tulkitenkin ainoastaan 12 havaintoa (talvella 96/97 22). Kaikki havainnot: 19.11. Kon Jakokoski 1p (MP), 21.11. Toh Petravaara 1 pihapiirissä (Kari Huhtilainen/HKi), 13.12.

Joe Noljakka Hofinkatu 1 omakotitalon eteiskatoksessa mussuttamassa päätöntä pikkulintua (Outi Jänönen, Esko Laukkanen/PZ), 11.1. Kon Jakokoski 1 ♀ reng. ruokintapaikalta (JT, MP,HPi), 20.1. Kon kk 1p (R.Huuskonen/HH), XII-ain.25.1. Vär Patsola 1p (Liisa Martiskainen/HKi), 25.1. Kon Aavaranta 1 (PM,JA), 3.2. Kon Riihakangas 1 (PM,RR), 8.2. Rää Rasivaara 1p (HKO,MH), 15.2. Pol Kuorevaara 1 (VH), 21.2. Lie Saavankallio 1 (MR) ja viimeinen III Kon kk Puutarhatie useana päivänä pihapiirissä (Eelis Romppanen/KV).

Helmipöllö *Aegolius funereus*

Ennen maaliskuun puoliväliä kolme havaintoa: 31.12.-3.1. Kon Riihakangas 1Ä (PM,RR), 25.1. Kon Jakokoski 1Ä (MP,HPi) ja 11.3. Kon Jakokoski 1Ä+ toinen, ilmeisesti ♀ (MP). Jakokosken havainnot koskenevat eri lintuja.

Palokärki *Dryocopus martius*

Varsin normaalit 13 yksilöä havaittiin, joista Kon (3), Lie (3), Joe (2), Pol (2), Eno (1) ja Lip (1). Yksi nähtiin Kon/Pol rajalla sijaitsevassa saareissa. Toisen Joensuun linnuista oli hyvin peloton ja seikkaili ruutukaava-alueen reunamilla keskustan tuntumassa. Havainnot jakautuivat varsin tasaisesti kaikille talvikuukausille.

Käpytikka *Dendrocopos major*

Ilmeisesti melko runsas talvikanta ympäri maakunnan. Parhaat ilmoitettu keskittymät: 22.11. Rää Haapasalmi 15p (HKO,MH), 30.11. Toh Onkamo-Kemie välillä 11p tienvarren sähköpylväissä (HKO,PF), 8.1. Kon Romppala-Riihakangas 11p (PM), 11.1. Joe Kontiosuon jäteasema 7p (PZ) sekä 5.2. 6-tien varren sähkötölpillä välillä Kit Tolosenmäki-Toh Onkamo 10p ja Toh Onkamo-Pyh Reijola 4p (UP). Ensimmäinen kevätpärryttyjä myöhään 14.2. Lip Viinijärvellä (PZ).

Pikkutikka *D. minor*

Normaalit 11 ilmoitettua yksilöä: 19.11. ja 7.3. Kon Jakokoski 1p (MP), 27.12. Lip Viinijärvi 1♀ (PM,PP,KR), 31.12. Lie Koskikallio 1 (MR), 2.1.-20.2. Kon Riihakangas ♂ (PM,RR), 1.12.-15.3. Kon Koivuniemi 2p (E.Romppanen/PM), 4.3. Kon Selkie 1p (T.&S. Kontkanen), n.10.3. Toh Kattilakoski 1p (Jarkko Makkonen/HKi), 25.3. Kon/Pol Teerisaari ♂ (HH,OG), 29.3. Joe Noljak-

ka ♂ (PMA) sekä III 98 Kon Pyytivaara useina päivinä 1p (VMS/KV).

Pohjantikka *Picoides tridactylus*

Edellistalven (5 yks.) havainnot liki tuplaantuivat. Nyt havaintoja 9 yksilöstä: Vär Niiralan tuontipuupinoilla 30.11. 2♂ (HKo,PF), 12.12. 1p (HKo,PH,HPö) sekä 27.12. ♂ (JR,AJ). 20.12. Eno Uimaharju ♂ (PZ), 21.12. Lip Lep-pälahti 1p (VJ), XII 97 Out 1p (AV), 21.2.-ain.8.3. Joe Noljaikka Koivuvaara ♂ (UP,OG,KN) ja samassa paikassa 8.3. myös ♀ (AL), 22.2. Lie Emo 1 (Pekka Parviainen) ja viimeinen 1.-9.3. Pyh Niitylahti 1 (V.Tuominen/MP).

Tilhi *Bombycilla garrulus*

Joensuussa kohtuullinen esiintyminen, mutta ilmoitusten perusteella maakunnassa tilhiä liikkui varsin niukasti. Selvytyden vuoksi käsittelen esiintymistä kunnittain, ja Joensuun osalta vielä kaupunginosittain.

Joensuussa suurimmat parvet nähtiin marraskuun lopussa ja joulukuun alussa sekä tammikuun puolivälin molemmin puolin. Helmikuun puolivälin jälkeen kaupungissa tehtiin enää muutama havainto pikkuparvista.

Keskusta-Linnunlahti (yliopisto):

11.11. 80p, 12.11. 70+50p, 23.11. 100p, 24.11. 150p, 26.11. 60p, 27.11. 60+150p, 1.12. 170p, 29.12. 40p, 14.1. 30+8p, 16.1. yht. 215 (7a) "kaupunkialueella", 20.1. 100p, 21.1. 40p, 26.1. 70p, 29.1. 40p, 2.-5.2. 30p, 12.2. 30p, 16.2. 42p, 23.2. 40 kiert+ 15 NW, 27.2. 27p ja 3.3. 7 NE (HKo,HH,KLi, PZ).

Niinivaara: 30.11. 400p, 11.12. 70p, 15.12. 150p, 2.-15.1. max. 35p, 19.1. 200p, 26.1. 40p, 28.1. 30p, 9.2. 20p ja viimeiset 16.2. 20p (HKo,PF,JT).

Noljaikka: 13.12. 100p, 26.12. 25p, 28.12. 60p, 1.1. 80+30p, 3.1. 70p, 17.-18.1. 35+15p, 24.1. 60p, tämän jälkeen alle 10 yks. parvia, joista viimeiset 20.2. 4p (UP,PZ).

Rantakylä: 4.-5.12. 30 kiert, 16.-21.12. 15 kiert, 21.1. 30p ja 24.2. 10 kiert (HM).

Hukanhauta: 17.12. 150p (JT).

Karsikko: 9.1. 350p (EV).

Kanervala: 20.1. 250p (HKo).

Repokallio: 30.11. 40p ja 9.12. 20p (TT).

Siihtala: 27.11. 40 kiert (HKo).

Kontiolahti:

5.12. Lehmola 25p (HPi), 6.12. Riihi-

kangas 40 (PM,RR), tammikuussa keskustassa 35-50p (PM,MP,RR) ja helmikuussa enää 12-15p (PM), Jakkokoskella 19.1. 33p, jonka jälkeen enää miniparvia (MP,HPi,JT). Muita hajahavaintoja: 27.12. Ilomantsin- ja Särkivaarantien risteys 35 E (PZ, TZ), 27.12. Kulho 20p/m (HKo) sekä 16.2. Särkivaara 10p (Anna-Liisa Jänönen).

Värtsilä:

30.11. Uusikylä 18p lähti E (HKi), 24.1. keskusta 20p (HKi), 28.1. keskusta 30p (Seija Turunen/HKi), 21.2. Säpäri 2p (PZ) ja viimeiset 22.2. Patsola 7p (HKi).

Liekksa:

Pohjoisista kunnista ainoa, josta tuli jokunen havainto. 8.12. keskusta 30 (EL), 16.12. Siikasuo 10 (KJ), 1.1. Rauhala 20 (KJ), 19.2. Rauhala 40 (R.Lappi) ja vihoviimeiset 16.3. Rauhala 20 (EL).

Hajahavainnot muista kunnista:

2.12. Eno Uimaharju 8 kiert (JVe), 1.1. Toh Kemie 20p (PZ), 7.1. Kit kk 25p (HKo,MH), 17.1. Rää Rasivaara 4p (HKo,EV), 22.2. Lip Viinjärvi 12p (UP), 23.2. Toh Kemie 100p (HKi) ja 24.2. Rää Haapasalmi 25p/kiert (HKo,MH).

Koskikara *Cinclus cinclus*

Hyvä koskikaratalvi. Lintujen kokonaisuutena laskin vähintään 73 yksilöä. Kunnista Liekksa (30 yks.) oli ylivoimainen ykkönen aktiivisen rengastuksen ansiosta. Ko. määrä sisältää 18 uutta rengastusta, joista määritettiin 10♂ ja 7♀ - yhden sukupuoli jäi määrittämättä. Nuoria (2kv) linnuista oli 12 ja vanhoja (+2kv) 6 yksilöä. Ylitalvisia kontrolloija saatiin viisi. Seuraavaksi kuntien välisessä "kilvassa" selvisi Tuupovaara (15 yks.) ja Enokin kunnostautui (12 yks.). Loput jakaantuivat seuraavasti: Toh (5), Kii (3), Kon (2), Lip (2), Ilo (1), Kit (1), Joe (1) ja Rää (1).

Suurimpia paikkakohtaisia määriä: 7.12. Eno Kuikkapuro 6p (PM,JA,RR), 11.2. Lie Laklajoki 3-4p (EL), 10.3. Tuu Öllölä Koskenniska 5p, joista 2 rengastettiin (AL,OG), 10.3. Tuu Eimijärvi 4p (1 reng.) (AL,OG), 10.3. Tuu Sonkajanrannanjärvi 4p (1 reng.) (AL,OG), 21.3. Toh Uusi-Värtsilä Tohmajoen silta 3p (HKi) sekä 23.3. Lie Kitsi Pitkätammami 4p (EL). Muissa paikoissa karoja polskuttelikin sitten vain 1-2/paikka.

Mustarastas *Turdus merula*

Ilahdutti ruokkijoita neljällä taholla. 27.12. talvirallin satona Out Kyykeri ♂ (AP,AV,EV) ja Lip keskusta ♂ (PM,PP,KR). Seuraavat kevään kynnyksellä. 15.3. Kon Rantakylä ♂ (PM) ja samana päivänä Joe Mutala ♂ (TN/KLi). Maaliskuiset yksilöt ovat ilmeisesti talvehtineita, joskaan varhaisten muuttajien mahdollisuutta ei voine täysin pois sulkea.

Räkättirastas *T. pilaris*

Vähissä oli räksät. Joensuussa sentään pyöri jokunen säännöllisesti, kun taas maakunnasta tuli lähinnä vain hajahavaintoja. Joensuun havainnoista osa saattaa koskea samoja liikkuvia lintuja. Räkättejä ilmoitettiin Joensuusta seuraavasti: Repokalliolle 3.12. 1 kiert, 9.12. 2p ja 23.3. 1p (TT). Noljaikka Nuottaniementien maastossa 7.12.-18.1. 1-2p (PZ,TZ), Linköpinginkadun liepeillä 23.-25.12. 2p, 26.12. 3p, 1.-3.1. 7p, 31.1. 2p ja 4.2. 1p (UP,PZ) sekä Noljaikkakaarella 11.1. 4p (PZ,TZ). Keskustassa 9.1. Keskuspuisto 2 kiert (HKo), 1.2. Iloaari 1 sulalla juomassa (PZ) ja 19.2. Kalevankatu 1p (HKo). Niinivaaralla 28.1. 1+1p ja 9.2. 1p (HKo). Kanervalassa 31.1. 1p ja 9.2. 1p (HKo) sekä yliopiston liepeillä 12.1.-23.2. 1p (HKo,AL,PZ).

Liekksassa räkätti äkättiin seitsemästi. Osa havainnoista saattaa koskea samaa yksinäistä lintua. 6.12. Pankakoski (EL), 11.12., 1.1. ja 6.2. Laminkylä (EL), 6.2. Rauhala (EL), 26.2. Mähkö (EL) sekä 26.2. Surpeenvaara (AK).

Muualta maakunnasta jokunen irtohavainto: 13.12. Eno Uimaharju 1p (PZ), 19.12.-29.1. Kon Jakokoski 1p (MP,HPi,kyläläiset), 25.12. Kon Selkie 1 S (HKo), 4.1. Lip Mattisenlahden puhdistamo 2p (PZ), 4.1. Out Sysmäjärvi 1p (PZ) ja 25.1. Kon kk 1p (HH).

Mustapääkerttu *Sylvia atricapilla*

Ainakin 27.11.-3.12. Joe yliopiston sisäpiha 1♂p (Tommi Nyman, UP, PZ). Lintu norikoili ruokinnan läheisyydessä tapellen olemassaolostaan talitiaisten kanssa.

Hippiäinen *Regulus regulus*

Suurimmat ilmoitetut määrät: 1.12.-15.3. Kon Romppala-Aavaranta 10-15p (PM,JA) ja 11.1. Joe Noljaikka 6p (PZ). Lieksan talvilintulaskennoissa hippiaisiä sattui viidelle reitille (yht.

10 reittiä) 2-6 yksilöä/reitti (MR).

Hömötiainen *Parus montanus*

Kaiketi normaali talvikanta. Vähistä ilmoituksista jokunen poiminta. Lieksan talvilintulaskennoissa tavattiin kaikilla kymmenellä reitillä (1-19 yks./reitti, eniten 26.2. Lie Sarkkila 19 yks.) (AH,AK,EL,MR). 1.12.-15.3. Kon Romppala-Aavaranta yht. 40 yks. (PM, JA). Ensimmäinen laulaen kevättä odotteleva 17.1. Joe Noljaakka 1Ä (PZ).

Lapintiainen *P. cinctus*

Ruokunnoilta ei nyt löytynyt ainoatakaan lappalaista. Ainut havainto 10.12. Kon Riihikangas 1 kiert (PM).

Töyhtötiainen *P. cristatus*

Kanta lienee varsin vakaa. Muutamin paikoin ilmoitettiin ruokunnoille haikutuneista 1-2 töyhtötiäisestä. Lieksan talvilintulaskennoissa havaittiin kymmenestä reitistä viidellä 1-3 yksilöä/reitti (AH,AK,EL,MR).

Kuusitiainen *P. ater*

Edelleen niukka talviesiintyminen, vaikkakin edellistalven (8 yks.) määrä ylitetiin. Nyt tehtiin havaintoja n.15

yksilöstä: 18.11. Joe Noljaakka Konttikuja 1 kiert tinttiparven mukana (KN), 29.11. alkaen läpi talven Joe Noljaakka Linköpinginkatu 1p (UP), 29.11. ja 9.12. Joe Repokallio 1 ruokinnalla ja 7.12. toisella ruokinnalla 2p (TT), 21.12. Kon Selkie 1 ruokinnalla (HKo), 9.1. Eno Paukkaja 2 hippiäisten seuralaisena (JVe), I-III Lie Rauhala 1p (EL,KJ), 1.3. Joe Kuhasalo 2Ä (HH), 7.-8.3. Joe Noljaakka Nuottanientie 1Ä (PZ), liekö sama kuin Linköpinginkadun lintu (?), 8.3. Kon kk 1Ä (HPi) sekä läpi talven Kon Riihikangas 1p (PM,JA). Lieksan yhdelle laskentareitillekin osui yksi "kutiainen": 6.2. Lie Lamminkylä 1 (EL).

Sinitiaisen *P. caeruleus*

Havaintoja ilmoitettiin hyvin vähän, mutta kanta on kyllä vakaa ja voimissaan. Esim. Kon Romppala-Aavaranta -akselilla läpi talven n.40 lintua (ed. talvena 45-50 yks.) (PM,JA). Pohjoissakin kunnissa sinitintti on yleisempi kuin edelliseen talvikatsaukseen ilmoitetut havainnot antoivat olettaa (Kontkanen 1997). Nytkin Lieksan talvilintulaskijat havaitsivat sinitinttejä kahdeksalla reitillä, ja vain kahdella laji

jäi näkemättä. Yksilömäärät vaihtelivat 1-15 yksilön välillä (AH,AK,EL,MR).

Talitiainen *P. major*

Myös tallarin kohdalla täytyy turvautua Lieksan laskentoihin. Siellä laji havaittiin joka reitillä, ja määrät vaihtelivat Riihivaaran 2 yksilöstä 3.1. (AK) Partalanmäen 67 yksilöön 26.12. (MR). Useimmilla reiteillä laji oli sen verran runsas, että talvikanta lienee ollut vähintään kohtuullinen. JT puolestaan rengasti Joe Niinivaaralla alkutalvesta 37 lintua ja kontrolloi vain yhden. Edellistalven 79 reng.+ kontr.-määrä tippui siis puoleen. Kyseessä saattaa kuitenkin olla rengastuspäivien väheneminen vastaavasti.

Pyrstötiainen *Aegithalos caudatus*

Erittäin vähissä: 12.2. Vär Selärne 6p (HKi), 19.2. Kes kk 5 (Kai Suomela) ja 26.2. Lie Sarkkila 5 (MR).

Pähkinänakkeli *Sitta europaea*

Huonon vaellussyksyn jälkeen kuitenkin jokunen havainto: 2.12. Kon Paihola 1 (E.Heiskanen/MP) ja 12.12. Kon Paihola 1 ruokinnalla (KV). Havainnot koskenevat samaa yksilöä.

Sinitiaisen talvikanta runsastui P-K:ssa 1990-luvun alussa voimakkaasti ja on nyt vahva ja vakaa. © Hannu Eskonen

Talon asukkaiden mukaan paikalla on välillä käynyt kaksikin yksilöä loka-kuulta alkaen. Seuraavat 17.1. Lip Salokylä 1p metsässä (Kari Ratilainen/HF), 17.1. Pol Matkalahti 1 (ilm. RT) ja 9.2. Rää kk 1p (MH). Myös vanhalta paikalla Kon Romppalan Koivuniemessä viihtyi 2 nakkeliä läpi talven (PM, Eelis Romppanen). Yhteensä havaittiin siis 7 nakkeliä.

Puukiipijä *Certhia familiaris*

Kiipijät (niin kuin lintuharrastajatkin) viettävät talvella hiljaiseloa, niinpä havaintojakin kertyy vaatimattomasti. Tämänkertaiset ilmoitukset jakaantuvat seuraavasti: Kon (6-7), Joe (2), Lie (2) ja Pol (1) yksilöä.

Isolepinkäinen *Lanius excubitor*

Havainnot kuudesta linnusta, joka on kutakuinkin normaali määrä. Havaintojen painottuminen kevättalveen on hieman erikoisempaa. Kaikki havainnot: 20.12. Kon Riihikangas 1 (PM, RR), II alku Rää Varpasalo 1 (ilm. HE), 6.2. Pyh Niittylahti 1 (Sirkka Rokkanen/PZ), 17.12. Joe Kontiosuon jäteasema 1p (HKo), 19.2. Kes Varmonniemi 1p (Kai Suomela) ja viimeinen 8.3. Toh Peijonniemenlahti 1p (TP).

Kottarainen *Sturnus vulgaris*

Vakiopaikalla Joe Kontiosuon jäteasemalla ainakin 10.12. alkaen 1 lintu (TT), joka oli 7.1. mennessä saanut kaverin (UP). 25.3. paikalla oli jo kolmas – juhlapukuinen muutolta saapunut lintu – rähjäisen, onnistuneen talvehdinnan suorittaneen kaksikon seurana.

Kuukkeli *Perisoreus infaustus*

Vain kaksi havaintoa ilmoitettiin, mikä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kuukkelikanta olisi romahtanut. Niitä ei ilmeisesti vain sattunut lintuharrastajien tielle edellistalviseen malliin (24 yks./hav.). 27.12. Lip Haapovaara 2p (PM, PP, KR) ja 2.3. Lie Kopenkoski 1p (EL).

Närhi *Garrulus glandarius*

Talvikanta lienee yhtä vakaa kuin ennenkin. Pari poimintaa lomakkeilla: läpi talven Kon Romppala-Aavaranta n.25p (PM, JA) ja XII-III Kon Jakokoski 5-6p (MP).

Pähkinähakki

Nucifraga caryocatactes

Vakiintunut viime vuosina jokseenkin

Varpusen talvikanta on taantunut viime vuosina. © Hannu Eskonen

jokatalviseksi pikkuharvinaisuudeksi. Nytkin muutama havainto: XII Joe Niinivaara 1 ruokinnalla käyvä (ilm. AP), III alku Joe Iksenvaara 1p (KK) sekä 21.3. Kii kk 1p mökin lintulaudalla (Vesa Korhonen).

Harakka *Pica pica*

Lieksan talvilintulaskijat tapasivat harakoita joka reitillä. Eriten luonnollisesti taajamien tuntumassa. Suurimmat määrät: 22.2. Partalanmäki 34 yks. (MR) ja 26.12. keskusta 54 yks. (AH, EL). Joensuusta muhkea yöpymisparvi: 12.3. yliopisto a77 (KLi).

Naakka *Corvus monedula*

Havaintoja tällä kertaa vain Joensuusta, jossa talvikanta näyttää oman arvioni mukaan vakiintuneen 100-150 yksilön välille. Suurimmat parvet: läpi talven Joe yliopistolla iltaisin n.50 (KLi) sekä 20.3. Joe Rantakylä a51 (KLi).

Varis *C. corone*

Ilmoituksia suuremmista määristä totutusti vain taajamista. 5.2. Kit kaato- paikka n.200p (UP), 5.2. Lie Riihivaaran kaato- paikka 70p ja samassa paikassa 17.2. 40p (EL) ja 20.3. Joe Rantakylä 600 (KLi). KLi:n havaintojen mukaan Joe Utran edellistalvien yöpymispaikat olivat autiona ja varikset yöpyivät lähinnä Linnunlahdella.

Korppi *C. corax*

Joensuun Kontiosuon jäteaseman talvinen korppikanta on ollut viime vuosina kasvussa ja sieltä saatiinkin huima havaintosarja: 10.12. 50p (PZ), 7.2.

50p (HM), 10.2. huimat 130p (PZ), 6.3. suorastaan uskomattomat 160p (KLi) ja 20.3. vielä a100 ronkkuvaa korppia (PZ). Mainittavimmat parvet muualta: 17.12. Joe Noljakka 20+1 WNW (PZ), 5.2. Lie Riihivaaran kaato- paikka 30p ja samassa paikassa 17.2. 35p (EL), 10.3. Kon Tervasuo 21 kiert (AL, OG) sekä 21.3. Kit Sopensuon kaato- paikka 25p (HKi). Havainnoista päätellen korpeilla menee aika mukavasti.

Varpunen *Passer domesticus*

Suuria parvia ei ilmoitettu lainkaan. Kannan kehityksestä on kerrottu hyvin edellisessä talvikatsauksessa (Kontkanen 1997).

Pikkuvarpunen *P. montanus*

Suurimpia havaittuja määriä: läpi talven Joe Mutala ain. 50p (PM), 3.12. Joe Repokallio 50-60p (TT), 7.1. Rää Haapasalmi 30p (HKo, MH) ja 21.2. Lip Viinijärvi 50p (VJ). Värtsilästä mm. seuraavasti: 7.12. Kunnantalon pelot n.100p (PZ, HKi), 13.12. Patsola 30, keskusta 30 ja Niirala 50 (HKi). Varpusen vähetessä pikkubarvun senkun porskuttaa. Muutama havainto myös "normaalialueiden" ulkopuolelta: XII-II Out keskusta Kiisukatu 1 yks. (HLv), 27.2. Lie Koskikallio 1 (MR) sekä 2.3. Kon Lehmolta 2 kiert (HPi).

Peippo *Fringilla coelebs*

Mukavasti vähintään 26 peippoa talvehti tai ainakin yritti talvehtia kylmässä ja lumisessa Pohjois-Karjalassa. Kaikki havainnot kunnittain.

Joensuu (6): koko talven Noljakka

vähintään 2♂♀ Linköpinginkadun-Nuottaniementien-Konttikujan-Kaislarannantien alueilla (UP,PZ, HH,KN), 1.12. Eteläkatu ♀ (HKO) ja 5.1. Niinivaara 1 (JuA).

Kontiolahti (1): 30.1. Onttola 1 (Risto Juvaste).

Liekka (3): 7.12. alkaen lokakuussa rengastettu ♂ Rauhalassa, joka löytyi 2.2. kuolleena (EL,Jaakko ja Mirja Urhonen), 24.12.-4.3. Rauhala Kuusitie 1p ja 5.2. 2p (Pekka Parviainen).

Outokumpu (1): 20.11. alkaen Maamiehenkadulla 1 vasemman jalkansa loukannut (PS).

Tohmajärvi (10-11): XII 97 Luosojoki 3-4p (Pertti Matilainen/HKi), 1.1. Uusi-Värtsilä 1p (HKO,MH,TN), I 98 Kemie 2♂ (Elisa Siponen/HKi), 19.1. Purtovaara 1p (Sirpa Pietarinen/HKi), 29.1. Kemie 2♂1♀, 8.2. 2p ja 17.2. 1p (Kari Huhtilainen/HKi).

Värtsilä (ain.5): 30.11.-22.3. keskustaa-Hiidenvaara -alueella vähintään 4♂1♀ (HK,HKO,PF,TT,PZ). Yksi koirasta aloitti kevätlaululelun jo 22.3. (HKi).

Järripeippo *F. montifringilla*

Ainokainen: 8.2. Toh Kemie 1 kahden peipon ohella ruokinnalla. Lintu myös valokuvattiin (Kari Huhtilainen/HKi).

Viherpeippo *Carduelis chloris*

Suurimpia ilmoitettuja parvia/kerääntymiä: 25.-28.12. Joe Noljakka Linköpinginkatu n.50p (UP), 26.12. Lie keskusta Hovila 35p (AH), 1.1. Lie Laminkylä 35p (EL), 4.1. Lie Nurmi-järvi 34p (EL), 16.1. Joe Eteläkatu+ ymp. 80p (HKO) ja läpi talven Kon Romppala-Aavaranta 40p (PM, JA, MT). JT rengasti talven mittaan pihaltaan Joe Niinivaaralla 28 yksilöä.

Tikli *C. carduelis*

Jokseenkin normaalit viisi havaintoa kuudesta yksilöstä: koko talven Lip keskusta 1p yhden talviralliporukan iloksi (PM,PP,KR,VJ), 4.1. Joe Noljakka Koivuvaara 1p (UP), 21.2. Lip Siikakoski 2p (VJ), 26.2. Vär Patsola 1Ä pihapuussa (HKi) ja Vär Niirala 1 ruokinnalla (Markku Saukkonen/HKi).

Vihervarpunen *C. spinus*

Joensuussa seuraavasti: 27.11. Siihtala 1ä kiert (HKO,PZ), 29.11. Repokallio 3p (TT), 16.12. Eteläkatu 1♂ (HKO), 26.12. yliopisto ä (HKO), 27.12. talvirallissa 2+10 kaupungin alueella (PH,

HPö), 5.1. Niinivaara 15p (AP) ja 16.1. 1p (HKO), 14.2. Repokallio 18p (TT) sekä 28.2. Noljakka 13 NE (PZ). Joensuun ulkopuolelta vain kolme havaintoa: 17.1. Lip Viinijärvi 25 kiert (HKO, EV), 14.2. Lip Härkinvaara 1 SE (PZ) ja 8.3. Toh Uusi-Värtsilä 10p (PZ).

Urpiainen *C. flammea*

Urpiaistalvi muodostui melko hyvän alun jälkeen kohtuulliseksi. Marraskuun lopulla parvia nähtiin kiihtyvään tahtiin mutta parvikoko ei kovin suureksi noussut. Yleensä parvet käsittivät 10-40 yksilöä. Parhaana havaintona 22.-23.11. Joe Noljakka 100p (UP).

Joulukuussa jokseenkin sama tahti jatkui parvikoon vaihdellussa enimmäkseen 30-50 yksilön välillä. Kuun loppupuoliskolla parvikoko kasvoi: 13.12. Joe keskusta 120p (HKO,Asko Halonen), 16.12. Joe keskusta Eteläkatu a400p (HKO), 17.12. Joe Noljakka 290 (3a) m (PZ), 23.12. Joe keskusta Eteläkatu 100p (HKO) ja 25.12. Lie Kalkinlahti 200p (MR).

Myös tammikuussa keskimääräinen parvikoko pysytteli muutaman kymmenen linnun kiepeillä ja edelleen havaintoja tuli lähes yksinomaan Joensuusta. Mainittavimmat parvet: 3.1. Kon Jakokoski 90p (MP), 9.1. Joe keskusta 100p (HKO), 16.1. Joe Niinivaara 200 (3a) p (HKO) ja 22.1. Joe Niinivaara 190 (3a) p (HKO).

Helmikuussa havainnot harvenivat. Aivan kuun alussa kuitenkin vielä 5.-8.2. Joe Noljakka Koivuvaara a200p (UP,OG) sekä 8.2. Rää Haapasalmi 70p (HKO,MH). Muut helmikuiset havainnot koskivat pikkuparvia. Kuun puolivälin jälkeen urpiaiset olivat jo lähes kateissa. Kevätmuuton alkua enteili jo viimeinen ilmoitettu havainto: 17.3. Kon Varparanta 200p (PM). Yhteensä talven ajalta ilmoitettiin n.3100 urpiaista.

Tundraurpiainen *C. hornemannii*

Tundraurpiaishavaintojen määrään vaikuttaa ratkaisevasti se, kuinka liikkuvaisia urpiaisparvet ovat ja kuinka ahkerasti niitä seuloetaan. Nyt havaitut 41 turpoa kertovat, että parvia on seuloittu ihan kivasti. Kaikki havainnot: 16.12. Joe Hasaniemi 10p em. 400 urpiaisien joukossa (HKO), 27.12.-ain.7.2. Vär kk 1-2p (HKi), 27.12. Joe Varaslampi 3p (PH,HPö), 8.1. Kon Haasianaho 6p (PM), 9.1. Joe keskusta 5p (HKO), 16.1. Joe Niinivaara 2p (HKO),

31.1. Lip Härkinvaara 1p (PZ,TZ), 31.1. Joe Kanervalta 1p (HKO), 31.1.-III Out Kiisukatu 1-3p (HLV), 1.2. Eno Uimaharju 1p (PZ), 5.2. Joe keskusta 2p (HKO), 16.2. Joe Karsikko 3p (HKO), 13.-15.3. Kon Jakokoski 2 reng. (JT, MP, HPI) ja koko talven Kon Romppala-Aavaranta 1-2p (PM,JA).

Taviokuurna *Pinicola enucleator*

Muutamia havaintoja lähinnä kuusi-koissa viihtyneistä kuurnista: 15.11. Lie Syväjoki 2p (MR) – ei varsinainen talvihavis, mutta mainittakoon kuitenkin, 2.12. Kon Riihikangas 8p ja Kon Joutensuo 35p (PM,RR), 6.12. Kon Riihikangas 2 (PM,RR), 25.12. Kon Jakokoski 1ä kiert (MP), 27.12. Lip Haapovaara 14+6+1 (VJ,PH,HPö, PM,PP,KR), 1.1. Kon Riihikangas 4 (PM), 6.1. Kon Haasianaho 15 (PM) ja viimeiset havikset 8.1. Kon Romppala-Riihikangas 8+15+7 (PM). Yhteismäärä 118 kuurna.

Punatulkku *Pyrrhula pyrrhula*

Mainittavimpia havaintoja: Kon Jakokoskella enimmillään 3.12. a23 ruokinnalla (MP), Kon Romppala-Aavaranta -alueella 30p läpi talven (PM, JA,RR). Lieksan talvilintulaskennoissa enimmillään Saavankallion reitillä 28.12. 18 yks. ja 21.2. 15 yks. (MR) sekä Sarkkilan reitillä 26.2. 19 yks. (MR). JT rengasti Kon Jakokoskella 25 tulkkuja ja Niinivaaran perinteisellä paikalla ainoastaan 6 lintua.

Nokkavarpuksen *Coccothraustes coccothraustes*

Jälleen mukkea esiintyminen Tohmajärven-Värtsilän alueella. Havainnoista on melkoisen hankalaa eritellä samoja/uusia yksilöitä, joten esittelen havainnot sellaisenaan taulukossa 2. Joka tapauksessa alueella on pyörinyt satakunta nokkista, ehkä jopa hieman ylikin. Muualta havaintoja kertyi niukanlaisesti, ainoastaan viisi havista 5-6 yksilöstä: XII alku Pyh Suhmura 2p (P.Tyni/TN), 21.12. Kon Selkie 1p (H.&K.Laurila/HKO), 29.12. Rää Varpasalo 1p (Hirvonen/MH), 16.1. Joe Noljakka 1 ylilentävä (KLi) sekä 27.-31.3. Pyh Suhmura 1p (Reijo Ahonen/PZ).

Pikkukäpylintu *Loxia curvirostra*

Viime talven tapaan hyvin vähissä. Kaikki havainnot: 19.12. Joe keskusta ä (HKO), 19.12. Kon Jakokoski 1 kiert

Taulukko 2. Nokkavarpuet Tohmajärvellä ja Värtsilässä talvella 1997/98.

Tohmajärvi:

23.11.	Kaurja	1	(Anneli Simonen/HKi)
20.-21.12.	Uusi-Värtsilä	3	(Teija Hyttinen/HKi)
11.1.	"	19	"
24.1.	"	19+16	(HKi)
28.1.	"	14	(Teija Hyttinen/HKi)
9.2.	"	10	"
11.2.	"	11	"
13.2.	"	4	"
14.2.	"	11	"
II	Ristee	2	(TP, Teuvo Mikkonen/HKi)
25.2.	Uusi-Värtsilä	3	(Teija Hyttinen/HKi)
28.2.	"	13	"
2.3.	"	2	"
3.3.	"	10	"
5.3.	"	21	"
6.3.	"	16	"
7.-22.3.	"	1-20 (13.3. 20)	"
24.3.-6.4.	"	1-22 (2.4. 22)	"
7.-17.4.	"	1-10	"
10.4.	Kemie	3	(Eiisa Siponen/HKi)
12.4.	Vääräkoski	2+7	(HKi)

Värtsilä:

1.12.	Niirala	3	(Markku Saukkonen/HKi)
7.12.	"	1	(PZ)
12.12.	Kunnantalon pellot	7 S	(HKo, PH, HPö)
20.12.	Keskusta (Uusikylä)	22	(Simo Turunen/HKi)
21.12.	"	18	(HKi)
25.12.	Kirkko+keskusta	9 SW+2 W	(HKi)
25.-27.12.	Keskusta	25	(HKi, AJ, JR)
28.12.	"	22	(PZ)
1.1.	Keskusta+Jänisjoki	15+1	(HKi, PZ)
7.1.	Keskusta	7	(HKo, MH, TN)
10.1.	"	10	(HKi)
11.1.	"	2	(HKi)
24.1.	Patsola	2	(HKi)
XII-I	Selkäkylä	6	(Sirikka Leinonen/HKi)
25.1.	Keskusta+Patsola	15+2	(HKi)
31.1.	Keskusta	1	(JVe)
15.2.	Patsola-keskusta-Niirala	yht. 28	(HKi)
21.2.	Keskusta	1	(PZ)
1.3.	Räikönvaara	2p+1kie	(PZ)
3.3.	Sääperi+ymp.	2+9+4+1	(HKi)
6.3.	Keskusta	2	(HKi)
7.3.	Uudenkylänlampi	2	(TT)
8.3.	Patsola+keskusta	1+5	(HKi, PZ)
29.3.	Sääperi	6	(EV ym.)
31.3.	Patsola	4	(HKi)

(MP), 2.1. Kon Jakokoski 1 N (MP), 6.1. Joe keskustan puisto 6p (HKo), 10.-11.1. Kon Jakokoski 1♂p (MP, HPi, JT), 21.1. Joe yliopisto ä (HKo), 25.1. Kon Jakokoski 1♂p (E&L, Penttinen/MP), 5.2. Joe keskusta ä (HKo), 7.2. Lie Kylänlahti 5p (A. Korhonen/MP), 11.-12.3. Kon Jakokoski 2♂p (MP, HPi) sekä 23.3. Kon Riihikangas 4 kiertä (PM).

Isokäpylintu *L. pytyopsittacus*
Ainoat: 28.12. Lie Saavankallio 2 (MR).

Pikku- /Isokäpylintu

L. curvirostra/pytyopsittacus

Muutama lajilleen määrittämätön käppäri nähtiin: 14.1. Joe yliopisto 6 E (PZ), 19.2. Joe keskusta ♂♀ jäällä ruokailemassa (UP), 22.3. Vär Patsola 1ä

(HKi) sekä 5.4. Lie Kelvä ä (EL).

Kirjosiipekäpylintu *L. leucoptera*
Havaintoja kolmesta yksilöstä, joista kaksi ruokinnalla: 25.12. Kon Selkie 1 W (HKo), ain. 22.2.-4.3. Pyh Reijola ♂, joka rengastettiin (JM/OG) sekä 15.3. Kon Jakokoski ♂, joka oli lähellä päätyä rengastettavaksi (JT, MP, HPi).

Keltasirkku *Emberiza citrinella*

Värtsilässä syystalvella ennennäkemättömät määrät keltasirkkuja. Kunnantalon pelloilta lintuja laskettiin/arvioitiin seuraavasti: 29.11. 350p (HKi), 30.11. huimat 2000p (HKi) ja 7.12. vielä 1000p (PZ, HKi). Kunnantalon pelloille oli jäänyt runsaasti puimatonta kauraa, joka toimi hyvänä vetonaulana sirkuille. Sirkkumassan joukossa havaittiin 27.12. väritykseltään erikoinen sirkku (HKi). Linnulla oli mm. sitruunankeltainen pää ja likaisenvalkea yläperä. 28.12. lintua ei etsinnöistä huolimatta löytynyt, mutta 1.1. lintu nähtiin uudelleen ja todettiin "värivammaiseksi" keltasirkkuksi (HKo, MH, TN). Huhtikuussa oleili Toh Uusi-Värtsilässä erällä ruokinnalla samantyyppinen värvirheinen keltasirkku, joka on todennäköisesti ollut sama yksilö.

Muullakin nähtiin mukavia keltasirkkukertymä: mm. 23.11. Vär Patsola 120p (HKi), 7.1. Rää Haapasalmi 100p (HKo, MH), 11.1. Joe Repokallio 170p ja samassa paikassa 14.1. 150p (PZ). Myös Rää Haapasalmen sadan sirkun joukossa nähtiin 7.-10.1. hämmennystä aiheuttanut poikkeuksellisen harmaa yksilö, jota aluksi pidettiin keltaisen värin puuttumisen vuoksi mahdollisena taigasirkkuna (ent. mäntysirkku). 10.1. hyvissä olosuhteissa lintua tarkkailleet kuitenkin näkivät, että ainakin käsisulkien tyviosien ulkoreunoissa oli keltaista väriä, joka osoitti linnun olevan normaalia harmaampi/ruskeampi keltasirkku (PZ, Mika Ohtonen ym.).

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*

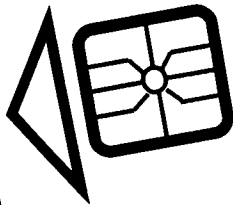
Värtsilän keltasirkkumassojen seuraana kunnantalon pelloilla 29.11. 20p (HKi), 30.11. 2p (HKi, HKo, PF) sekä 12.12. 3p (HKo, PH, HPö).

Kirjallisuus

Kontkanen, H. 1997: Talvilinnut 1996/97 Pohjois-Karjalassa. – Siipirikko 24 (4): 24-31.

SONERA PUHELU- KORTIT

SONERA PUHELUKORTTI 30

Asemalta. Postista. Junasta.
R-kioskilta ja vaikka mistä...
Sonera-puhelukortilla
soitat kätevästi yli 10.000
korttipuhelimesta kautta
koko Suomen maan.

sonera

SINISIÄ HETKIÄ - HARVINAISUUDET JA VÄHÄLUKUISET LAJIT POHJOIS-KARJALASSA 1997

Pentti Zetterberg

Tämänkertaisessa alueriteetikomitean (ARK) katsauksessa julkaistaan PKLTY:n toimialueella eli Pohjois-Karjalan maakunnassa vuodelta 1997 hyväksytyt havainnot harvinaisuuksista sekä alueella vähälukuisista lintulajeista. Myös koko joukko vanhempia havaintoja, jotka vasta nyt on saatu käsiteltäväksi, julkaistaan tässä vuosikatsauksessa. Havainnot koko valtakunnantasolla harvinaisista lajeista on tarkastanut rariteetikomitea (RK), osa näistä havainnoista on jo julkaistu vuoden 1997 RK-katsauksessa (Lindroos 1998).

ARK:n kokoonpano oli entisellään: Ari Parviainen, Jouni Pursiainen sekä ylläkirjoittanut sihteerinä. Ne havainnot (3 kpl) joissa kaksi kolmesta ARK:n jäsenestä on ollut jäävejiä havaintoa arvioimaan, on tarkastanut kolmas jäsen ja hyvin lyhyellä varoitussajalla RK:n jäsen Tom Lindroos, josta hänelle parhaimmat kiitokset!

Kaksi alueelle uutta lajia ja sinipyrstöbuumi

ARK:lle ilmoitettujen havaintojen lukumäärässä on edelleen huomattavaa runsastumista: nyt ilmoitettiin kaikkiaan 179 havaintoa 44 lajista. Näistä tarkastettaviin kuului 59 havaintoa, joista 48 hyväksyttiin (81 %). Tässä julkaistavat joko RK:n tai ARK:n hyväksymät havainnot koskevat 21 lajia. Edellisvuonna katsaukseen kertyi kaikkiaan 148 havaintoa 44 lajista, mutta tarkastettavien laji- ja lukumäärä oli hieman tämänkertaista suurempi. ARK:lle ilmoitettujen havain-

tojen määrän kasvu koostuikin juuri vähälukuisten lajien osuudesta. Erityisen paljon lisää havaintoja on saatu hyvin toimineen sähköpostilistan *pk_lintuverkon* myötä, esim. merihanhasta suurin osa tuli tietoon lintuverkosta, varsinaisia ilmoituksia niistä ei juurikaan saatu. Ilmoitusten runsastumisen voi todeta pelkästään ilolla, vaikka ARK:n työmäärä kasvaakin, sillä lisääntyminen merkitsee sitä, että Pohjois-Karjalassa tehdyistä havainnoista entistä suurempi osa pääsee julkaisuasteelle ja entistä pienempi osa jää pikkuhiljaa unohtumaan vain havaintovihkojen sivuille.

Lisääntyneen ilmoitusmäärän myötä kertyi myöskin koko joukko erinomaisia havaintoja: maakunnalle uudet lajit arohuirihaukka ja sinirastas ovat todella kovan luokan harvinaisuuksia, molemmat on tavattu tätä ennen vain kerran maassamme! Kesällä ennenkokemattoman runsaana esiintyneet sinipyrstöt soivat unohtumattomia sinisiä hetkiä aarniometsien rippesissä retkeilijöille. Vähälukuisten lajien osastossa päästiin mm. valkoselkä- ja harmaapäätikan osalta luultavasti jo melko lähelle todellista esiintymistä. Negatiivisesti yllättivät kattohaikara ja heinäkurppa täydellisellä puuttumisellaan, ainakaan yhtään ilmoitusta näistä lajeista ei saatu!

Havaintojen ilmoittamisesta ja käsittelystä

Ensinnäkin on todettava, että jokainen ilmoitus (lomakkeella tai ilman) pa-

rantaa julkaistavan yhteenvedon edustavuutta. Lausuttakoon tässä täten kiitos kaikille havaintojensa ilmoittaneille! Oletettavasti kattavammat katsaukset ovat vastavuoroisesti hyvää ja ilmoittamaan innostavaa palautetta havainnoijille. Mikäli katsauksesta puuttuu vuodelta 1997 tai varhaisemmalta ajalta jokin havainto, josta sinulla on tieto, ota yhteyttä ARK:n sihteriin, niin asia korjataan seuraavassa ARK-katsauksessa. Korostettakoon vielä, että ARK ottaa mielellään vastaan myös vanhempia, vielä julkaisemattomia havaintoja sekä harvinaisuuksista, että alueella vähälukuisista lajeista.

Uutuutena katsauksessa onkin 'karhu'-lista sellaisista tärkeistä harvinaisuushavainnoista, joista ilmoitus vaatii lisätietoja havainnon hyväksymiseksi tai joista ARK ei ole vielä saanut ilmoitusta lainkaan. ARK toivoo listan aiheuttavan positiivisia pistoksia!

Edellä tulikin jo todettua sähköpostilistan erinomainen toiminta. Koska jatkossakin havaintoja on tarkoitus koota tältä listalta, riittää sellaisten lajien osalta, joista kuvausta ei tarvita, ARK-ilmoitukseksi se, että havainto on ilmoitettu *pk_lintuverkkoon*. Toki myös perinteinen tapa eli paperilappuset kiikutettuna havaintovastavalle, on edelleen täysin käyttökelpoinen.

Kuvaukset sekä ilmoitukset vähälukuisista lajeista pyydetään toimitamaan joko havaintovastavalle tai ARK:n sihteerille mahdollisimman pian havainnon tekemisen jälkeen.

Havaintoja voi ilmoittaa myös sähköpostitse ARK:n sihteerin sähköpostiosoitteeseen pentti.zetterberg@joensuu.fi. Lajeista, joista riittää vain ilmoitus, toivotaan systemaattisen arkistoinnin helpottamiseksi ilmoitukset erillisillä laji/vuosi liuskoilla. Ei siis mielellään eri lajeja saatikka vuosia yhdellä liuskalla.

Ilmoitettavat lajit läpikäytiin vuoden 1995 katsauksen yhteydessä. Käsiälläolevan katsauksen liitteenä on tämän lehden takasivulla julkaistu voimassa oleva Pohjois-Karjalan ARK-lista. Leikkaa tai kopioi lista mukaan maastoon ja ilmoita havaintosi listan lajeista!

Uudistuneen ARK:n linjoja on selostettu vuoden 1995 katsauksen (Pursiainen & Zetterberg 1997) yhteydessä, ARK:n toimintaperiaatteita perusteellisemmin taas Leivon (1992) kirjoituksessa. Yleisperiaatteena on asiallisen tiukka tarkastuslinja, ilmoituksesta on löydyttävä riittävät perusteet määrittelyyn. Tälläkin kertaa jouduttiin valittavasti hylkäämään joitakin tietävästi oikeita havaintoja, joista saatu kuvaus kuitenkin oli liian ylimalkainen havainnon hyväksymiseksi. Havaintokuvausta laadittaessa on syytä muistaa, että ARK joutuu tekemään päätöksiä vain ja ainoastaan niiden seikkojen perusteella mitä lomakkeella on kerrottu. Havainnon ilmoittajan kannattaakin lukea lomake ainakin kerran läpi ja miettiä voiko annetuilla perusteilla määrittelyksen tehdä vai olisiko kuvausta syytä tarkentaa. Mahdollisimman tarkka kuvaus harvinaisuushavainnosta olisi syytä tehdä heti ensi tilassa havainnon jälkeen, vähintään havaintovihkon sivulle, mutta mielellään samantien tarkoitusta varten suunnitellulle lomakkeelle, joita käyttäen kaikki tarpeelliset kuvattavat seikat tulevat selostetuksi. Lomakkeita saa ARK:n sihteeriltä, sekä havaintovastaava Harri Kontkaselta, vaikkapa yhdistyksen kokouksissa tai postitse. Lomakkeen voi myös imuroida RK:n [www-sivulta internet-osoitteesta](http://www.birdlife.fi/rk) <http://www.birdlife.fi/rk>.

Todettakoon vielä, että maallikkohavaintoihin on edelleen suhtauduttu melko varovaisesti. Vähäisellä kokemuksella esim. koon arviointi saattaa mennä pahastikin vikaan, tuoreena esimerkkinä keväältä 1999 (ei Pohjois-Karjalasta) olkoon ruusukottaraisena ilmoitettu meriharakka!

Lopuksi mainittakoon, että ARK:n

tarkoituksena on jatkossa ryhtyä tarkistamaan myös fenologisesti merkittäviä havaintoja, ts. poikkeuksellisen aikaisia ja myöhäisiä havaintoja. Osuviittana tässä käytetään Palviaisen (1996) katsausta yhdistyksen 25-vuotisjuhlahkirjassa. Myös eräitä vanhempia havaintoja on tarkoitettu tarkistaa mahdollisuuksien mukaan.

Katsauksen merkinnät ja lyhenteet

Luvut lajinimen jäljessä: vasemmanpuoleinen sulkeissa oleva luku kertoo ARK:n perustamisvuodesta 1975 katsausta edeltävään vuoteen 1996 Pohjois-Karjalassa havaittujen yksilöiden kokonaismäärän. Oikeanpuoleinen luku kertoo vuoden 1997 yksilömäärän. Näiden lukujen summa on Pohjois-Karjalassa tavattujen yksilöiden kokonaismäärä.

Lyhenteet: ** = laji, josta tehdään ilmoitus ja kuvaus RK:lle, * = laji, josta tehdään ilmoitus ja kuvaus ARK:lle, ♂ = koiras, ♀ = naaras, ♀-puk = naaraspukuinen, ad = vanha, subad = esiainuinen, juv = nuori, 1kv, 2kv... = 1.-, 2.-...kalenterivuoden lintu, jp = juhlapukuinen, vp = vaihtopukuinen, tp = talvipukuinen, va = vaalean värimuodon lintu, tu = tumman värimuodon lintu, Ä = laulava (1Ä = myös nähty, Ä1 = vain kuultu), p = paikallinen, m = muutettava, SW jne = muuttosuunta, kiert = kiertelevä, reng = rengastettu. Merkki (v) tarkoittaa että ARK/RK:lla on ollut käytettävissään linnusta otettu valokuva ja (ä) että ARK/RK:lla on ollut määrittelyksen tukena linnusta saatu äänite.

HYVÄKSYTYT HARVINAISUUSHAVAINNOT / Accepted records of rarities

*Pikku-uikku

Tachybaptus ruficollis (13,1)

26.-30.11. Joe keskusta Pielisjoki 1p juv/tp (HKo,PZ,AP ym.).

Ei läheskään jokavuotinen vieras Pohjois-Karjalassa. Havaituista yksilöistä valtaosa on loka-marraskuulta, keväisiä havaintoja on neljästä yksilöstä, yhden koskiessa soidinteleavaa Valtimon Kalliojärvellä.

*Lyhytnokkahanhi

Anser brachyrhynchus (25,4)

27.4. Out Sysmäjärvi Sysmäjoenlusuua 1ad p (ML,LV,Emmi Manninen ym.), 8.5. Vär Sääperi 1p (PZ), 8.-12.5. Vär Sääperi 1p (eri yksilö kuin ed.) (PZ,HKo) ja 19.-23.5. Lip Lamminniemi/Riihilampi 1p (v) (PP).

Havainnot noudattivat jo totuttua linjaa P-K:ssa, huhti-toukokuussa yksittäisiä yksilöitä, useimmiten levähtävissä metsänhanhiparvissa. Syksyllä on havaittu tähän mennessä vain yksi lintu.

*Ristisorsa *Tadorna tadorna* (9,3)

4.5. Kit Kiteenjärvi 1p (PZ) ja 24.5. Joe Noljakka Aavaranta 2 NW klo 17.35 (PZ).

Kaikki havainnot kahta lukuunottamatta ovat toukokuulta. Huhtikuussa laji on tavattu vain kerran, samoin vain kerran syyskaudella, elokuun alussa.

**Arosuohaukka

Circus macrourus (15,1)

27.4. Vär Niirala-Uusikylä 1 +2kv ♀ p/N (PZ,HPö,AJ).

Ainoa havainto vuodelta 1997 tehtiin tyypillisimpään aikaan huhtikuun lopussa. Koko valtakunnassa arosuohaukkoja havaittiin 33 yksilöä. Pohjois-Karjalan arosuohaukkahavaintojen ikä- ja sukupuolijakauma on seuraavanlainen: koiraat ad 4, 3kv 2, 2kv 1, 1kv 1, naaraat +2kv 2 ja sukupuoleen määrittämättömät +2kv 1, 2kv 4 ja 1kv 1 yksilöä.

*Aro-/niittysuohaukka

Circus macrourus/pygargus (22,1)

25.5. Kit Hatunvaara 1 ♀-puk N klo 17.20 (PZ).

Yhä suurempi osa 'sirosuohaukoista' saa nykyään lajitason määrittelyksen.

**Arohiirihaukka

Buteo rufinus (0,1)

11.5. Out Sysmäjärvi 1 N (AV,LV). Laji on vain kerran aikaisemmin tavattu Suomessa, joten havainto on ehdottomasti harvinaisimpia Pohjois-Karjalassa tehdyistä! Jo toisena vuotena peräkkäin Outokummun Sysmäjärveltä saatiin uusi laji maakunnan lajilistaan, vieläpä samasta lintutornista ja saman havainnoijan toimesta! Arohiirihaukka on ilmeisesti pikku hiljaa levittäytymässä pohjoiseen (Hagemeyerin ja Blairin 1997 mukaan Lindroos 1997).

*Punajalkahaukka

Falco vespertinus (35,1)

10.5. Vär 1 ♀ p (MK,JP) ja 11.5. Vär Uusikylä Hopeakallio 1 ♀ p (PZ).
Vain yksi havainto todennäköisesti samasta yksilöstä on normaalitasoa ja ajoittuminenkin tavanomainen. Kahdena vuonna, 1976 ja 1995 on esiintymisen maakunnassa ollut invaasioluontoinen, puolenkymmentä yksilöä. Punajalkahaukkahavainnot siirtyivät vuoden 1997 alusta valtakunnalliselta RK:lta ARK:n tarkastettavaksi.

*Keräkurmitsa

Charadrius morinellus (33,2)

28.5. Vär Niirala 2 p (HKO,KLe).
Sekä kevät- että syysesiintymisessään hyvin vaihtelevasta lajista tällä kertaa vain yksi havainto. Pääosa havainnoista on 1980-luvun lopulta ja 1990-luvulta.

*Rantakurvi *Xenus cinereus* (37,2)

10.5. Lip Riihilahti 1 ad p (VJ), 7.8. Joe Ukonlahti 1 ad p (jalkavaivainen) (TT,PZ,AP).

Saamme edelleen odotella 1970-luvun kulta-aikojen paluuta kurvien suhteen: vaikka takavuosina laji oli jokavuotinen ja jopa pesi (1967 Höytiäisen kanavan suistolla), on esiintyminen nykyään luonnehdittavissa varsin epäsäännölliseksi: 1990-luvulla on ennen näitä havaittu vain neljä yksilöä kolmena vuonna.

*Leveäpyrstökihi

Stercorarius pomarinus (? ,7)

8.6. Joe Höytiäisen kanavan suisto 1 N klo 10.12 (AL), 16.11. Rää Paksuniemi 6 ad p (MH).

Hyvin oikukkaasti esiintyvä ja nuoruusvuissa työläästi määritettävä laji otettiin ARK:n listoille vuoden 1997 alusta lukien. Vuoteen 1994 mennessä laji oli tavattu 67 yksilön voimalla (Parviainen 1996), 1990-luvun loppupuolella esiintyminen on ollut varsin vähäistä. Rääkkylän maraskuinen parvi sijoittuu kauniisti lajin aikuisten yksilöiden viimeiseen läpimuuhtohippuun Suomessa (Pöyhönen 1998).

*'Tuhkaskelälökki' *Larus fuscus heuglini/intermedius/graellsii* (? ,9)

10.5. Joe Noljaikka Aavaranta 1 ad W klo 10.52 (PZ) ja Joe Kontiosuo seuraavasti: 17.7. 1 2kv p (PZ), 13.8. 1 2kv p (PZ), 16.8. 1 +2kv, 1 2-3kv (JP),

18.8. 1 2kv p (PZ) (eri yksilö kuin 13.8.), 28.8. 1 3kv, 1 2-3kv, 1 2kv (PZ).

Kaikki havainnot selkälökin vaaleaselkäisistä muodoista ovat valtakunnallisessa RK:ssa edelleen niinsano- tusti pöydällä, koska selkeitä määrittyskriteerejä *heuglinin* erottamiseksi *graellsii/intermediuksesta* ei tunneta (Lindroos 1998). Pohjois-Karjalan ARK tahtoo kuitenkin tuoda rikkansa rokkaan määrittysongelman ratkaisemiseksi ja kokoa ja hyväksyy havainnot muodosta ainoastaan kuvauksen kanssa. Vuoden 1997 varman yksilömäärän selvittäen on hankalaa ja edellyttäisi pukutuntomerkkien tarkan kirjaamisen ja sulkimisen edistymisen huomioimisen. Viime aikoina tämän itäisen muodon esiintyminen maakunnan loppiparvissa on ollut säännöllistä ja jokavuotista, yksilömäärien vaihdellessa ilmeisesti kymmenen molemmiin puolin vuosittain, esiintymisestä tarkemmin ks. Eskelin & Pursiainen 1998.

*Pikkukajava *Rissa tridactyla* (70,1)

1.5. Kit Kiteenjärvi 1 2kv p (PZ,TZ ym.).

Viimevuosina totuttua heikompi esiintyminen. Keväisiä pikkukajavia on ennen tätä havaittu vasta kolme, kaikki 2kv lintuja huhti-toukokuussa. Syksyllä esiintyminen on huomattavasti säännömukaisempaa, parhaina vuosina yli kymmenen luokkaa, joten lajin täydellinen puuttuminen syksyllä 1997 oli yllätys!

*Iso tiira *Ste cas, -san, Gel nil* tms.

VIII-97 Pol Rauanlahti 1p (Antti Kilpiäinen/PZ).

*Virtavästäräkki

Motacilla cinerea (4,1)

24.5. Lip Viinijärvi Siikakoski 1♀ p (EV).

Edelleen kovan luokan rariteetti maakunnassa, vain neljä aikaisempaa havaintoa! Sääntönä näyttää olevan pari havaintoa vuosikymmenen lopussa: vuosina 77-78 2 ja -89 2 yksilöä. Koskia jokivarsia (Ruunaa!) koluamalla saattaisi lajista kertyä enemmänkin havaintoja.

*Sinipyrstö

Tarsiger cyanurus (3,10)

17.5.-8.7. Lie Autiovaara 1Ä 2kv ♂ (PF ym.) joka todettiin 8.6. ja 8.7. tehtyjen äänitysten (PZ ja V. Neuvo-

nen) sonogrammeista (J. Sorjonen) samaksi yksilöksi, 21.5.-21.6. Eno Koveronvaaran luonnonhoitometsä 1Ä 2kv ♂ (HKO,PF), 26.5.-28.6. Lie Kitsi Kalliovaara 1Ä 2kv ♂ (HKO, PF), 10.6. Lie Patvinsuo Rauunvaara Ä1 (ML), 11.6. Lie Patvinsuo Autiovaara 1Ä +2kv ♂ 1 ♀ (PF,HKO), 11.6. Lie Patvinsuo Surkanvaara Ä1 (HKO, PF), 17.6. Ilo Oinasvaara 1Ä 2kv ♂ (HKO,PF), 19.-21.6. Lie Otrosvaara 1Ä ♂ (Jyrki Pynnönen,HPö,PH) ja 19.6. Lie Otrosvaara 1Ä +2kv ♂ toisaalla (Thomas Oesch).

Havaintojen räjähdysmäinen runsastuminen, maakunnassa havaittujen yksilöiden määrä moninkertaistui kerralla, johtuu osittain ja ehkä suureksi osaksi lisääntyneestä retkeilystä sopivilla biotoopeilla ikimetsäkartoitusten sekä pohjantikkatutkimusten myötä. Kuitenkin eräillä paikoilla, esimerkiksi Patvinsuon Autiovaaran luontopolun varressa, on retkeilyä ja lintukartoituksiakin ollut runsaasti jo takavuosinakin, ilman sinipyrstöhavaintoja. Lajin esiintyminen täällä levinneisyytensä ääri rajoilla on oikullista ja riippuvaista kevään sääoloista. Sinipyrstön esiintymisestä Pohjois-Karjalassa ja lähialueilla on Rajasärkkä hiljattain (1998) julkaissut Siipirikossa perinpohjaisen katsauksen. Sinipyrstö siirtyi RK:lta ARK:n tarkastettavaksi vuoden 1997 alusta.

**Mustapäätasku

Saxicola torquata (17,0)

16.9.1987 Vär Uusikylä Kunnantalon pelot 1♂ p (PZ), 30.8.1992 Pyh Mulo pelot 1 ad ♂ p (*maura*) (PZ ym.). Esiintyminen 1980-luvun lopulta lähtien selvästi vähenevä: 1990-luvulla enää kolmena vuonna yhteensä 4 yksilöä. Tässä julkaistut vanhat havainnot nostavat vuoden -87 yksilömäärän kahteen ja tuovat vuodelle 1992 ainoan havainnon. Mustapäätaskuhavainnoista valtaosa on keväältä ja kesältä, syksyisiä on tässä esitetyt mukaan lukien vasta neljä.

**Sinirastas

Monticola solitarius (0,1)

5.4. Rää Majasaari 1p (ilm. 2kv ♂) (HE,Vainö Vaskonen).
Kovimman luokan harvinaisuushavainto kuten Outokummun arohiirihaukkakin, eli vasta toinen Suomessa havaittu yksilö! Ensimmäinen sinirastas havaittiin vain kahta vuotta aikai-

semmin vuonna 1995 Kemijärvellä, sekin koiras. Maallikkohavaintojen tarkastaminen kannattaa! Sinirastas oli Eskosen Hannulle jo toinen kova 'värilaji' Rääkkylän kotinurkilta, ensimmäinenhän oli ruusu-eli punakot-tarainen vuonna 1994.

*Sepelrastas

Turdus torquatus (14,2)

8.5. Lip Papelonsaari 1♀ (HKO,AP), 8.-9.5. Lie Varpanen 1 (Leo Kiiskinen).

Nollavuoden 1996 jälkeen taas hyvä sepelrastasvuosi. Kaikki maakunnan havainnot ovat keväiseltä päämuuttokaudelta 22.4.-17.5. Havaituista yksilöistä 11 on ollut koiraita.

*Kirjokerttu *Sylvia nisoria* (3,1)

3.6. Joe Höytiäisen kanavan lintuasema 1 r 2kv/+2kv naaras (AL). Tähän mennessä pääasiassa lintuasemarengastajien herkkua, kolme lajin neljästä havainnosta Pohjois-Karjalassa on tehty Höytiäisen kanavan suistolla! Vain yksi havainto on syyskaudelta elokuun lopusta, muut ovat kesän alusta. Ainoa syyshavainto koskee 1kv lintua ja saattaa viitata jopa pesintään maakunnassa.

*Taigauunilintu

Phylloscopus inornatus (21,2)

20.9. Joe Höytiäisen kanavan lintuasema 1 1kv r (AL,PZ,TZ) sekä 26.9. 1r (UP,JT,HKO,PZ).

Esiintymistä kahden Höytiäisen kanavan lintuasemalla rengastetun linnun voimin voidaan luonnehtia keskimääräiseksi. Joinakin vuosina laji on jäänyt puuttumaan, mutta useimpina

kuitenkin jokunen yksilö on yhytetty nimenomaan lintuaseman verkko-pyyntissä. Paras vuosi oli 1987 peräti kuudella yksilöllä. Takavuosina itäisten fyllareiden, taiga- ja hippiäsuunilinnun etsinnät esim. ääniatrap-pien avulla tuottivat hyvää tulosta (ks. esim. Pursiainen 1989). Harvinaisempia itäisiä fyllareita, rusko- ja siperian-uunilintua ei maakunnassa vielä ole tavattu.

Vanhempi havainto 24.9.1994 Joe Höytiäisen kanavan lintuasema 1 1kv r (AL,PH) kasvattaa vuoden 1994 summan kahteen.

*Vuorihemppo

Carduelis flavirostris (11,13)

29.-30.3. Kon Jakokoski 1 2kv ♀ p (r) (Matti Piironen, JT ym.) ja 19.-20.4. Kes Mäntyniemi 12p (HKO,PH,JR, AJ).

Kesälahden vuorihemppojen ja hemppojen jymyparvi kaksinkertaisti kertaheitolla maakunnassa havaittujen yksilöiden määrän! Tätä ennen tehdyt havainnot koskevat vain yhtä-kahta yksilöä. Havainnot ovat pääosin huhtikuulta ja toisaalta syys-talvikaudelta.

*Pikkusirkku

Emberiza pusilla (21,1)

20.9. Joe Höytiäisen kanavan lintuasema 1r (AL).

Totutun vähälukuinen eniten retkeilyllä paikoilla. Maakunnan pohjois- ja itäosista saattaisi löytyä helposti enemmänkin yksilöitä. Laji siirtyi RK:lta ARK:lle vuoden 1986 alusta lähtien.

Vanhempi havainto 12.8.1996 Joe Höytiäisen kanavan lintuasema 1 1kv r (AL) on toinen kyseiseltä vuodelta.

VÄHÄLUKUISET LAJIT

Harmaahaikara

Ardea cinerea (160,5)

22.4. Kon Lehvola 2 SW klo 11.00 (HPI), 6.5. Vär Sääperi 1 N (PH,KLe, EV,HKO), 21.7. Rää Vuoniemi 1 N klo 7.05 (PZ) ja 21.8. Kon Pitkäranta 1p (JSu).

Keskimääräistä vähemmän, myöskin selvä pudotus verrattuna pariin edelliseen vuoteen, joina molempina havaittiin kymmenkunta lintua.

Merihanhi *Anser anser* (76,14)

21.4. Joe Rantakylä 2 SW (KLi ym.), 26.4. Vär Sääperi 1 p (JaV) sekä 30.4.-4.5. 2p (HKi,HKO,PZ ym.), 27.4. Out Alavi 1p (PH ym.) ja 6.5. 1p (AP), 29.4. Lip Roukalahti 1p (PP), 1.5. Toh Peijonniemenlahti 2p (AP,KLi) ja 4.-9.5. 1p (HKi,TP), 8.5. Out Sismäjärvi 1 p (HM), 9.-11.5. Kon Pitkäranta 2p (AP,PZ), 10.5. Lip kk pelot 1 p (VJ) ja 27.5. Kit Päätyeenlahti 2 kiert (KLe,HKO).

Kokonaissumma on parhaita kautta aikojen, paras oli vuosi 1989 23 yksilöllä. Sääperin linnut on tulkittu kahdeksi yksilöksi ja Pitkärannan linnut samoiksi. Alavin ja Peijonniemenlahden yksilöt saattavat olla erillisiäkin yksilöitä, mutta tässä ne on kuitenkin varovaisesti tulkittu samoiksi. Lajista on tiedossa katsausvuodelta myös yksi syyshavainto, jonka ARK kuitenkin on päättänyt tarkistaa kuvauksen kanssa ennen julkaisemista, koska kyseessä olisi ensimmäinen syyshavainto lajista Pohjois-Karjalassa kautta aikojen. Ks. 'karhu'-lista!

Harmaasorsa *Anas strepera* (64,6)

28.4. Kes Mäntyniemi 1♂ 1♀ p (MH), 30.4. Joe Höylas 1♂ p (AL), 1.5. Toh Peijonniemenlahti 1♂ p (MH,HKO) ja 3.5. Kes Mäntyniemi 1♂ 1♀ p (JaV).

Jokavuotinen vieras huhti-toukokuussa, edellisvuonna Outokummusta varmistettiin maakunnan ensipesintä.

Allihaahka

Polysticta stelleri (285,27)

4.5. Joe Linnunlahti 9♂ 5♀ p (KN, TK,JHy ym.), 12.5. Out Sismäjärvi 1♀ p (AP), 26.5. Toh Peijonniemenlahti 4 +2kv ♂ 5 ad ♀ p (HKi), 30.11. Joe keskusta Pielisjoki 1 1kv ♂ (HKO, PF,PZ,KLi), 30.11. Kon Mönni Pielisjoki 1 ♀-puk p (PZ) ja 25.12. Lip Vi-

HYLÄTYT HARVINAISUUSHAVAINNOT / Rarities records not accepted

*Jääkuikka *Gavia adamsii*

12.10. Kit Kyyrönniemi 1 1kv SW.

**Vihertikka *Picus viridis*

10.11. Rää Haapasalmi 1.

**Kiljukotka *Aquila clanga*

27.4. Rää Haapasalmi lad.

**Lyhytvarvaskiuru

Calandrella brachydactyla
12.5. Vär Uusikylä 1 SSE.

**Tunturihaukka *Falco rusticolus*

22.4.1994 Out Sismäjärvi lad N,
6.10. Kit Hatunvaara 1 1kv.

*Sinipyrstö *Tarsiger cyanurus*

10.5. Vär Kaustajärvi Tahkovaara Ä1.

**Pääskykahlaaja-laji *Glareola sp*

27.9.96 Kit Hatunvaara 1 SW.

**Mustapäätasku *Saxicola torquata*

2.5. Toh Ristee ♂ p.

*Pikkukajava *Rissa tridactyla*

5.10. Kit Kyyrönniemi 1 ad E.

**Viitaiainen *Parus palustris*

30.10.1988 Joe Noljakka Erkinpellontie 1p.

nijärvi Taipaleenjoensuu, 1 ♂ p (LV, AV).

Erittäin heikon vuoden 1996 jälkeen palattiin taas normaalimääriin: toukuu-kuussa jokunen pikkuparvi, loppusyksyllä ja alkutalvella yksittäisiä.

Haarahaukka

Milvus migrans (98,14)

19.4. Joe Rantakylä 1 SW (KLi,AV, TN), 23.4. Vär Sääperi 1 N (AJ,KN, MH ym.), 25.4. Pyh Mulo 1 m (AV), 28.4. Vär Sääperi 1 n.W (KLi,PH), 29.4. Vär Sääperi 1 NNW (TK,KLi, PH,KLe), 2.5. Vär Uusikylä Räikön-torni 1 kiert/N (PZ), 4.5. Out keskusta 1 SE (AP,HKo), 8.5. Lie Oinasvaara 1 m (MT), 13.5. Ilo Koivusuuo 1 (Raimo Rajamäki/VMS) ja 14.5. 1 (PF), 19.5. Kon Pitkäranta 1 E (PP & eläintieteen kurssi), 22.5. Out Vuonos 1 kiert/SE (PP & eläintieteen kurssi), 25.5. Kit Hatunvaara 1 kiert (PZ,MH) sekä Lie Patvinsuolta useita havaintoja: 30.5. 1 kiert (Marko Rautapää), n.15.6. Suomunjärvi 1 (anon.) ja 5.7. 1 kiert (HKo) sekä hännänhuipentumana n.15.8. Lapinniemi 1 ad ja 1 1kv emolta ruokaa kerjäävä (KK).

Määrät edelleen korkeaa tasoa, kuten kahtena edellisvuotenakin, joi- nta vattiin 14 ja 11 yksilöä. Koivusuon havaintojen perättäisiltä päiviltä on tulkittu koskevan samaa yksilöä, myös Patvinsuon havainnot tulkittiin vähimmäismäärän mukaan vain kahdeksi yksilöksi, vaikka havainnot saattavat koskea kahtakin aikuista yksilöä. Useat havainnot Patvinsuolta pitkältä ajalta, varsinkin elokuussa havaitut emo ja lentopoikanen viit- taavat erittäin vahvasti pesintään alueella!

Mustapyrstökuiiri

Limosa limosa (78,8)

7.-8.5. Vär Sääperi ja Uudenkylän- lampi 1p (AP,HKo,PZ), 10.5. ja 8.6. Kon Pitkäranta 1♂ 1♀ p (KLe,PH ja HM), 11.5. Out Sismäjärvi Jakaran- niemi 3 kiert/E (PP), Lip Riihilahti 3p (VJ) ja Lip Pappelonsaari 2p (MR, Seppo ja Ville Riikonen) sekä Ilo Viit- tasuo vuoden 1996 pesimäpaikalla paikallinen pari useaan otteeseen toukokuussa (PH,HPö) ja 7.6. (PZ, ML,AP).

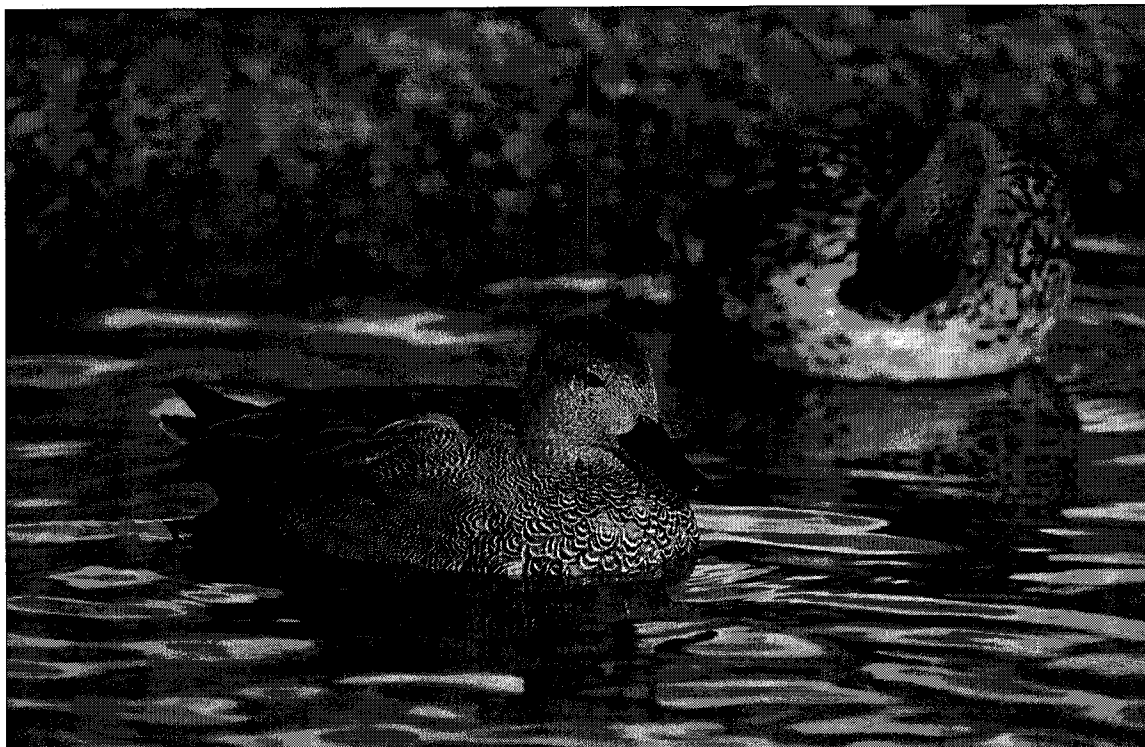
Jälleen useita havaintoja edellisvuoti- selta ounastellulta /varmistetulta(?)

pesimäpaikalta Iiomantsissa! Muuten esiintyminen normaalikaavan mukai- nen, jopa hieman kahta edellisvuotta parempi, havaintojen keskittyessä lä- hes täysin toukokuulle. Kolmen lin- nun parvea koskevien havaintojen Outokummusta ja Liperistä on tulkit- tu koskevan samoja yksilöitä, samoin Pitkärannassa pitkään viihtyneiden kahden yksilön havaintojen.

Mustatiira *Chlidonias niger* (85,6)

28.5. Out Sismäjärvi Lahdenjoen- suun torni 1 p (AP ym.) ja 7.6. 1p (KN), 11.6. Kon Höytiäinen Kontio- niemenselkä 1 p (Jukka Pusa/PZ), 15.6. Vär Sääperi 1 kiert (belgialaiset lintuharrastajat/HKi), 15.6. Kon Pitkäranta 1jp p (Seppo ja Heikki Mertanen,HM) ja 15.6. Kit Päätyn- lahti 1p (VM).

Sismäjärven havaintojen on tulkittu koskevan eri yksilöitä. Kesäkuun puo- livälin rynnäkkö, kolmessa paikassa samana päivänä, on merkillepantava. Lajin esiintyminen on varsin ailahtele- vaista: edellisvuonna 1996 ei lainkaan havaintoja (ensimmäistä kertaa pit- kään aikaan), vuonna 1995 maakun- nan ensipesintä Kiteellä!

Harmaasorsa pesi ensi kertaa Pohjois-Karjalassa vuonna 1996. © Hannu Eskonen

Uuttukyyhky *Columba oenas* (57 vuodesta 1988,7)

19.4. Vär Uusikylä 1 E (HKi), 25.4. Joe Rantakylä, Hanhentie a4 NE (JHy), 2.5. Pol Latolahti 1p (HPö) ja 2.5. Vär Sääperi 1p (HM).

Ilman Rantakylän 'suurparvea' yksilömäärä olisi jäänyt edellisvuosiakin vähäisemmäksi. On mahdollista, että laji hieman kärsii inflaatiosta ilmoittamisen suhteen (laji otettiin ARK-listalle vasta 1988), vaikka kaikki havainnot tästä maakunnassa erittäin uhanalaisesta (Matero ym. 1996) kolopesijästä olisivat ilmoittamisen arvoisia! Toisaalta vuosittaiset havaintomäärät ovat aina olleet melko vähäisiä.

Turkinkyhky

Streptopelia decaocto (39,1)

14.5. Kontiolahti, Kylmäoja 1 p (KV). Laji on edelleen varsin harvinainen vierailija maakunnassa, edellisvuonna sitä ei tavattu lainkaan! Parhaana vuonna havaittiin 7 yksilöä. Valtaosa havainnoista on tehty loppukeväällä.

Turturikyyhky

Streptopelia turtur (70,3)

12.5. Toh Saario, 1p (HKi, Juh Kivi-vuori), 17.5. Joe Mutala 1Ä antennilla (Jukka Alm/PZ) ja 7.6. Ilo Naarva 1p metsätiellä (VJ,PP,PM,HKo).

Lajin esiintymisessä Pohjois-Karjalassa on tapahtunut selkeä romahdus: kun 1980-luvulla tavattiin yhteensä 43 yksilöä, on 1990-luvun saldo nämä vuoden 1997 havainnot mukaan lukien vasta 14! Tällä vuosikymmenellä on jo ollut parikin sellaista vuotta, jolloin lajia ei ole havaittu lainkaan. Kaikista havainnoista valtaosa ajoittuu touko-kesäkuulle.

Harmaapäätikka

Picus canus (?17)

20.3. Kon Romo Kirjavaara 1p (HKurki/MP), 2.-5.4. Lip Roukalahti 1Ä (PP), 5.10. Kit Hatunvaara, 1p (MH,AP,HKo), 21.10. Eno Pukkaja Venäjänjärvi 1♂ p (Liljeqvist/KN), 21.10. Kon Kyykkä 1♂ m (Matti Pihlatie), 24.10.-5.11. Kon Pyytivaara 1p (VMS), 31.10. Lie Surpeenvaara 1 p (Antti Ihalainen/EL), 16.11. Toh Korpi, 1♂ p (Kalervo Laakso/HKi), 19.11. Toh Akkala 1♀ p (Jukka Muraanen/HKi), marraskuu Rää Löttölä 1 p (M.Väistö/MH), marras-joulukuu Eno Ahveninen 1♂ p (maallikon valokuvat/Jyrki Normaja),

Valkoselkätikkapoikue rengastajan kiipeilyvyötä ihmettelemässä.

© Hannu Huuskonen

20.12.-20.3.98 Pol Kuorevaara 1♂ p (v) (Veli Hassinen), 20.12. Lie Kontiovaara Murtojärvi 1 kiert (KNU), 22.12. alkaen koko talven Lip Roukalahti 1♀ p (VJ), Joulukuu -97 - helmikuu -98 Pol Vilulahti 1 p (Juhani Salo/VH), talvi 97/98 Rää kirkonkylä 1p (HE), talvi 97/98 Rää Rasi-vaara 1 p (HE).

Laji poistettiin tarkastettavien lajien listalta 1994, kaikki harmaapäätikkahavainnot tästä eteenpäin kootaan vähälukuisten lajien osastoon. Vuoden 1997 osalta ilmoituksia lajista lie-nee saatu jo varsin hyvin todellisuutta vastaavasti.

Valkoselkätikka

Dendrocopos leucotos (68,10)

1.3. Joe Noljaikka Koivuvaara-Höytiäisen kanavan lintuasema 1 2kv ♂ r (Harri Lappalainen, JT ym.), 23.3. Out Lukanvaara 1p (PZ), 7.4. Kes Mäntyniemi 1 m (AP), 8.4.-4.6. Kon Höytiäinen (suojelusyistä ei tarkempaa paikkaa) 1♂ 1♀ + 4 pull (HH, OG, JM), huhtikuun alku Pol Viinijärvi 1 p (HPö), 2.10. Vär Sääperi 1 W (AP, EV), 11.10. Kit Kyyrönniemi 1♂ NW (MH), n.16.10. Joe Karhumäki 1 p (Pekka Lumatjärvi/AL), 25.-26.12.1997 Vär keskusta 1 kiert (HKi). Vuoden 1997 esiintyminen oli edellisvuotta (vain 6 yksilöä) selkeästi parempi. ARK pyytää ilmoittamaan kaikki havainnot tästä Pohjois-Karjalassa erittäin uhanalaisesta lajista (Matero ym. 1996) vuodesta 1994 eteenpäin.

Kangaskiuru *Lullula arborea* (32,2)

28.4. Vär Sääperi ä m (KLi, PH), n.1.5.-14.5. Kon Lehmo Jaamankangas 1Ä (PP, TK, TT, Tiina Huttu).

Tämäkin erittäin uhanalasiin (Matero ym. 1996) maakunnassamme luokiteltava laji on tasapainotellut jo pitkään katoamisen rajamailla. Yksi reviirillä lauleva löytyi kuitenkin tällekin vuodelle Jaamankankaalta.

Tunturikiuru *Eremophila alpestris* (183 vuodesta 1988,18)

27.4. Joe Linnunlahti, ravirata 4 p (KLi), 4.5. Lip Ahonkylän pellot 4p (HKo, AP), 11.-12.10. Lie Kevätlahti Kaupunginniemi 6-2p (MR, EL), 14.10. Kit Hatunvaara a3 S, Kit Kiiteenjärvi 1m (MH).

Suomen uhanalaisimpiin lintulajeihin kuuluvaa tunturikiurua tavataan meillä vain muuttoaikoina. Vuoden 1997 summa on hieman pienempi kuin 1990-luvun aikaisemmat 20-30 yksilön vuosisummat ja jää kauaksi ennätysvuoden 1995 summasta (40 yksilöä).

Pikkusieppo

Ficedula parva (79,23)

22.5. Joe Linnunniemi 1♀ -puk p/NE (HKo), 26.5. Kon Jakokoski Tasanen 1Ä (MP), 28.5.-12.6. Lie Autiovaara 1Ä 2kv (PF, HKo, ML), 29.5. Vär Patsola 1Ä (HKi), 29.-31.5. Joe Kukkosensaari 1Ä 2kv ♂ (Jorma Sorjonen, TK), 5.6. Kii Oskola Toivonvaara 1Ä (HH, OG, Olli Virmajoki), 6.6. Lie Koli 1Ä (AL), 7.6. Ilo

Koivusuo Pihunvaara 1Ä (ML,AP, PZ ym.), 10.6. Lie Patvinsuo Rauvunvaara 1Ä (ML), kesä-97 Ilomantsi (ei Koivu- tai Patvinsuo) 5 yks. (HPö, PH), kesä-97 Lieksa (ei Patvinsuo) 7 yks. (HPö, PH) ja kesä-97 Tuupovaara 2 (AP).

ARK pyytää ilmoittamaan kaikki havainnot tästä silmälläpidettävästä lajista (Matero ym. 1996) vuodesta 1994 lähtien. Ilmoitettujen yksilöiden määrä vuodelta 1997 lienee jo lähempänä todellisuutta kuin edellisen vuoden kaksi yksilöä!

Kultasirkku *Emberiza aureola* (?3) 13.6. alkaen Vär Sääperi 2♂ 1♀ p (HKi,ym.).

Yhteen paikkaan ja kolmeen yksilöön on kutistunut tämän itäisen eksotiikan tunnetuimman edustajan esiintymisen maakunnassamme. Kultasirkun tilanteesta Pohjois-Karjalassa on syytä olla erittäin huolissaan! Laji on vaarassa kadota kokonaan maakunnan pesimälajistosta. Toimenpiteet esim. elinympäristöjen, matalakasvuisten kosteiden rantapensaikkojen, palauttamiseksi ja säilyttämiseksi aikaisemmin tunnetuilla vakiopesimäpaikoilla olisivat välttämättömiä. Laji siirtyi RK:lta ARK:lle vuoden 1986 alusta, mutta välillä kaikkia havaintoja ei kerätty. ARK pyytää havainnoitsijoita ilmoittamaan kaikki havaintonsa kultasirkkuista vuoden 1996 alusta lähtien.

Kirjallisuus

- Eskelin, T. & Pursiainen, J. 1998. Heuglini - graellsii - intermedius -tyyppisten lokkien esiintymisestä Suomessa. Alula (4): 42-53.
- Hagemeijer, W.J.M. & Blair, M.J. (toim.), 1997. The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T & A D Poyser, London.
- Leivo, M., 1992. Harvinaisuudet 1988-1990 Pohjois-Karjalassa - ARK:n come-back. Siipirikko 19 (1): 3-26.
- Lindroos, T., 1998. Rariteettikomitean hyväksymät havainnot vuodelta 1997 (Rare birds in Finland 1997). Linnut 33 (6): 8-27.
- Matero, J., Miettinen, J., Lehtoranta, H. ja Juvaste, R. 1996. Pohjois-Karjalan uhanalaiset - linnustomuutosten synkeämpi puoli. Teoksessa: Kontkanen, H., Hyttinen, J., Günther, O., Matero, J., Huuskonen, H. ja Zetterberg, P. (toim.)

ARK KARHUA - ILMOITUS PUUTTUU KOKONAAN TAI ON RIITTÄMÄTÖN / Wanted - observations with inadequate descriptions

*Jääkuikkalaji *Gav adamsii/immer* 20.5.1997 Joe Höytiäisen kanavan suisto.

**Suula *Morus bassanus* kesä 1982 Pol Viklinsuo.

**Jalohaikara *Egretta alba* 1.5.1997 Kit Hovinlampi.

Merihanhi *Anser anser* 23.9.1997 Kit Puhos 1 p, syksyinen havainto tarkistetaan.

*Lyhytnokkahanhi *Anser brachyrhynchus* 7.5.1997 Vär Sääperi.

*Ristisorsa *Tadorna tadorna* 19.-20.4.1997 Kit Kiteenjärvi, 20.4.1997 Joe Höytiäisen kanava, 27.4.1997 Joe Utra.

**Punajalkahaukka *Falco vespertinus* V-VIII 1997 Kii pesivä pari + 2 poik., 27.6.1979 Juu Kuhnusta.

*Rantakurvi *Xenus cinereus* 8.9.1979 Pol Sirnitänlahti.

*Merisirri *Calidris maritima* 19.6.1981 Out Vuonos.

*Tuhkaselkälokki *Larus fuscus heuglini/intermedius/graeellsii* 4. ja 6.5.1997 Joe Kontiosuo, 7.5.1997 Vär Uudenkylänlampi, 13.9.1997 Joe Kontiosuo.

**Valkotäpläsinirinta *Luscinia svecica cyaneacula* 20.5.1979 Juu Kuhnusta.

*Sinipyrstö *Tarsiger cyanurus* 20.5.1997 Val Sivakka Ihantola, 28.6.1997 Nur Uuronrotko, 28.-29.6.1997 Nur Paistinvaara, n.30.6.1997 Lie Päävaara.

*Sepelrastas *Turdus torquatus* 3.5.1997 Joe Rantakylä, 5.5.1997 Out keskusta.

*Taigauunilintu *Phylloscopus inornatus* 21.9.1991 Joe Höytiäisen kanavan lintuasema 1 r.

*Nokivaris *Corvus corone corone* 10.9.-3.10. Toh Saario.

Korjauksia ja lisäyksiä aikaisempiin ARK-katsauksiin.

Katsaus 1995 (Pursiainen & Zetterberg 1997):

Pikkukultarinta, summat vuoden 1995 loppuun mennessä p.o. (3,1).

Mustapyrstökuiri, 10.5.1995 oli Sääperillä pariskunnan lisäksi kolmaskin yksilö (HKi).

Isohaarahaukka, vuoden 1994 lintu havaittiin Kiteellä, ei Värtsilässä, kuten katsauksessa erheellisesti mainittiin.

Katsaus 1996 (Zetterberg 1998):

Punajalkahaukka, 17.9.1995 Kiteeltä hylätystä havainnosta oli jäänyt vuosiluku pois.

ARK kiittää tarkkaavaisia lukijoita ja toivoo että tarkennuksia ja korjauksia saataisiin jatkossakin!

Pohjois-Karjalan linnut, Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen yhdistys r.y. 25-vuotisjuhlahulkaisu, Siipirikko 23 (2): 35-54.

Palviainen, P. 1996. Aikaisimmat saapujat ja myöhäisimmät viivytelijät Pohjois-Karjalassa. Teoksessa: Kontkanen, H., Hyttinen, J., Günther, O., Matero, J., Huuskonen, H. ja Zetterberg, P. (toim.) Pohjois-Karjalan linnut, Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen yhdistys r.y. 25-vuotisjuhlahulkaisu, Siipirikko 23 (2): 99-106.

Parviainen, A., 1996. Pohjois-Karjalassa tavatut lintulajit. Teoksessa: Kontkanen, H., Hyttinen, J., Günther, O., Matero, J., Huuskonen, H. ja Zetterberg, P. (toim.) Pohjois-Karjalan linnut, Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen yhdistys r.y. 25-vuotisjuhlahulkaisu, Siipirikko 23 (2): 7-31.

Pursiainen, J., 1989. Onko nauhurista hyöttyä syksyllä. Siipirikko 16 (2): 54-60.

Pursiainen, J. & Zetterberg, P., 1997. Harvinaisuudet ja vähälukuiset lajit Pohjois-Karjalassa 1995. Siipirikko 24 (3): 3-13.

Pöyhönen, M., 1998. Kihujen syysmuutto (osa 2): Leveäpyrstö-, tunturi- ja isokihun syysmuutto Suomessa (Summary: Autumn migration and distribution of Pomarine, Long-tailed and Great Skua in Finland). Siipirikko 25 (4): 3-9.

Rajasärkkä, A., 1998. Karjalan sinipyrstöinen helmi. Siipirikko 25 (2): 10-13.

Zetterberg, P., 1998. Harvinaisuudet ja vähälukuiset lajit Pohjois-Karjalassa 1996. Siipirikko 25 (2): 3-9.

Merikotkatyöryhmä Mekrijärvellä

WWF:n merikotkatyöryhmä kokoontui Mekrijärven tutkimusasemalla Ilomantsissa 14.-15.11.1998. Vaihtelunhalu ja tiedot myös Pohjois-Karjalassa kesäaikaan havaituista merikotkista olivat tuoneet yleensä rannikolla viihtyvän ryhmän talviseen Itä-Suomeen.

Merikotkien pesimätulos on jatkuvasti parantunut ja ryhmä totesikin tyytyväisenä taas ennätysmäärän poikasia (140) päässeen siivilleen kesällä 1998. Työryhmän ensimmäinen puheenjohtaja Henrik Wallgren muisteli historiikkisään työryhmän syntyä 1960-luvulla, jolloin merikotka oli sukupuuton partaalla ja poikasia syntyi vain muutama kesässä. Tuolloin pahin uhka olivat ympäristömyrkyt. Nykyään merikotkat saavat puhdasta ravintoa, mutta uudeksi uhaksi ovat nousseet lisääntyvä vapaa-ajan rakentaminen ja metsien käsittely saaristossa.

Hannu Huuskonen oli kerännyt tietoja merikotkien esiintymisestä Pohjois-Karjalassa. Muuttavien merikotkien määrä niin keväällä kuin syksylläkin on jatkuvasti kasvanut. Muutamina kesinä on tehty havaintoja myös paikallisista pareista, mikä on herättänyt keskustelua merikotkien mahdollisista pesimisestä maakunnassamme. Vieraat innostuivat esittämään merikotkien houkuttelemista pesimään rakentamalla tekopesiä ja pitämällä sopivilla paikoilla haaskoja talviaikaan. Lisäksi Hannu kertoi ammuttuna löytyneen Miitri-merikotkien hoidosta ja vapauttamisesta.

Seppo Sulkava kertoi merikotkien pesimäaikaisesta ravinnosta. Pääosan ravinnosta muodostavat kalat (hauki ja säyne) sekä vesilinnut. Lapin merikotkat syövät pääasiassa kalaa, saariston puolestaan runsaasti myös vesilintuja. Seppo Ojala kertoi kuvien avulla kokemuksistaan merikotkien lentoinventoinnista Lapissa ja Kuolan niemimaalla. Työssä on vuosien mittaan käytetty jos jonkilaista härveliä suihkukoneesta helikopteriin. Pesät on helppo löytää ilmasta käsin ja samalla voidaan tarkastaa pesimätilanne. Näin säästetään aikaa maastotoissa.

Juhani Koivusaaren hupaisan (ja sisäänlämpiävän) työryhmän toimintakertomuksen lisäksi loppuohjelma koostui diaesityksistä. Seppo Keräsen esitys "Suurten lintujen rannikko" kertoi erilaisten isojen lintujen esiintymisestä Suomen rannikolla. Kimmo Koskela näytti kuvia kalasaaskan tekopesien rakentamisesta Pohjois-Karjalassa.

AL

Vaalea piekana

Ari Latja

Olin Kari Värosten ja poikani Jyrin kanssa 12.5.1998 Liperin Papeleensaareissa katsomassa amerikanhaapanaa. Paikalla olivat tullessamme jo Timo Karkkainen ja Risto Tillikainen. Kun haapana oli nähty kunnolla oli aikaa katsella myös muita lintuja. Silloin huomasin Liperin kirkon suunnalta matalalla lähestyvän suurehkon petolinnun. Se oli selvästi pitkäsiipinen ja -pyrstöinen iso Buteo, joka piti liidossa siipiaan lievässä v-asennossa yläviistoon. Kun lintu vielä tullessaan pysähtyi välillä leluttelemaan, tuntui määrätyt selvältä: piekana. Jo kaukaa erottui kuitenkin linnun normaalista piekanasta poikkeava väritys: lintu oli alapuolen tummia kuvioita lukuunottamatta yleisväriltään hyvin vaalea, lähes valkoinen. Kun sen pyrstö lisäksi linnun kauempana lelutellessa näytti yksivärisen vaalealta ilman poikkijuovia tai kärkivyötä, alkoivat ajatukset jo kulkea esim. arohiirihaukassa. Lintu ohitti onneksi meidät matalalla alle 200 metrin päästä ja pysähtyi hetkeksi maavallille istumaankin, joten näimme sen todella hyvin.

Lintu oli siis yleisväritykseltään hyvin vaalea. Pää, kaula, rinta ja etuselkä olivat harmaanvalkeat. Rinnassa oli hiukan kapeaa tummaa viirustus. Silmän ympärys oli musta. Vatsa oli tummanruskea. Siivet olivat alapuolelta laajoja mustia karpaaillaikkuja ja käsisulkien mustia kärkiä lukuunottamatta lähes valkoiset. Yläpuoli oli alapuolta hieman tummempi, kuitenkin tasaisen vaalean harmaanruskea. Kyynärsiiven keskellä oli muuta siipeä vaaleampi epäselvä pitkittäisjuova. Pyrstö oli kauempaa katsottuna kokonaan harmaanvalkea, lähempänä erottui kuitenkin leveä, epäselvä vaaleanharmaa kärkivyö. Myös istuessaan lintu oli hyvin vaalea, vain musta silmänympärys ja tumma vatsa erottuivat vaaleasta ruumiista. Petolinnuilla yksilöiden välinen vaihtelu värityksessä on tunnetusti suurta, mutta kolmenkymmenen harrastusvuoteni aikana en ole tavannut yhtä vaaleaa piekanaa.

Viva Espanja!

Markku Halonen

"Kovasta vastatuulesta johtuen lennämme tänään vain 3600 metrissä", kuului kapteeni Siimeksen rauhoitteleva ääni. Joensuun lento-aseenalta harmaan pilviopatjan läpi noustuamme aurinko alkoi häikäistä talvisella aamutaivaalla, ja kova etelätuuli ravisteli matkan aikana harakaksi ristimäämme Finnairin potkurikonetta etovalla tavalla. Kahden viikon matka Torremolinokseen, Etelä-Espanjaan maksoi 2000 markkaa hotelleineen kaikkineen, joten matkaa ei voinut ainakaan kalliiksi moittia. Matkan ajankohta, 16.1.-29.1.1998, oli hyviä talvehtijamassojen ja paikkalintujen näkemiseksi alueella. Vajaan tunnin höykytyksen jälkeen saavuimme Seutulaan, mistä läksimme illansuussa vähän isommalla koneella kohti Malagaa. Saksan loppumattomalta tuntuivat kaupunkien valot vaihtuivat pikkuporkkanoina ja kapeita paistisuikaleita syöden mahtavaksi Pariisin suurkaupungin valomereksi. Pyreneiden yli päästyämme paljastui Espanjan pääkaupunki, kolmen ja puolen miljoonan asukkaan Madrid lähes yhtä isoksi ja hyvin valaistuksi. Olin ensimmäistä kertaa yölennolla, ja tuon vajaan viisituntisen lentomatkan aikana Keski-Euroopan loppumattomalta tuntuneet valorihmat toivat etäisesti mieleen keväiset alliparvet. Sierra Nevadan vuorten jälkeen oli aika laskeutua. Korkeuden tippuessa alkoi melkoinen mytyytys käänöksineen ja tuulenpuuskineen. Pullistunein silmäkulmin tuijotin tumman Välimeren aaltoja ja Aurinkorannikon valoja. Lentojännittäjänä huokaisin helpotuksesta, kun koneen soikeasta ikkunasta näkyi palmuja ja iso valotaluu: Malaga.

Tutustumista Torremolinokseen

Ensimmäisenä päivänä, 17.1.1998, aurinko nousi vasta kahdeksalta, mikä miellytti aamu-unista matkajaa. Juhlamokan pörstessä kaasuliedellä Hotelli Bajondillon takapihalla kävi mukava linnunlaulukonsertti mustakottaraisten, mustarastaiden, mustaleppälintujen, punarintojen, tiklien ja varpusten voimin. Parvekkeelta näkyi myös etelänpuukiiپیچ, joka pyöritteli itseään pitkän läheisen palmun runkoa. Kaunis keltahemppokoiras sirisi nopeita trillejään punaisen joulutähtipensaiden luona. Ensimmäisen jälkeen keltahemppo paljastuikin yhdeksi yleisimmistä jorkkapaikan linnuista.

Ennen lenkkeilijöiden ja auringonottajien tuloa Torremolinoksen pitkällä "biitsillä" lepäili runsaasti lokkeja. Mustanmeren- ja välimerenlokkit tulivat tutuiksi jo parvekkeelta. Malagasta Gibraltarlille ulottuvalla Costa del Solilla oli talvehtimassa useita kymmeniä tuhansia lokkeja, runsaimpina nauru-, etelänharmaa- (*michahellis*) ja selkälökkit (*graelis*). Merilokkeja näkyi myös useita poikkeuksellisen etelässä. Kaukana Välimerellä matelevia kalastusaluksia seurasi aina tuhatpäinen loppiparvi, jossa oli usein mukana myös liittäjiä ja ties mitä merilintuja.

Niiden näkemiseksi Torremolinoksella ole paras paikka, vaikka merimetsoja, ruokkeja, suulia, iso- ja merikihuja, riuttatiiroja sekä idänpikkuliittäjiä *Puffinus yelkouan* näkyi pieniä määriä niin rannasta kuin hotellihuoneen parvekkeeltakin. Parvekepinnoiksi hoituivat myös karimetso, pikkukajava ja lunni.

Seuraavana päivänä kävimme urbaanilla kävelyretkellä laitakaupungilla. Turkinkyhkyjä lehahteli puissa runsaasti ja niiden matala "do-doo-do" -huuto tuli entistä tutummaksi. Talvehtivien tilfälttien runsaus pisti heti silmään – niitä oli kaikkialla pus-kissa ja ojanvarsissa. Tummahuppunen samettipääkerttu oli myös tavallinen rätsijä macchia- ja garigue-puskissa. Jalvoja rasittava kävelyretki palkittiin työttökiurua muistuttavalla kivikkokiurulla sekä kahdella kauniilla virtavästäräkillä, jotka piileksivät ojassa. Tavallisia västäräkkejä oli runsaasti. Taivaalla viuhtoi jatkuvasti ruskeita kalliopääskyjä, joukossa myös muutama Eurooppaan talveksi jäänyt haarapääsky. Kaupungilla ihmettelimme häkkillintujen saamaa suosiota, sillä suunnilleen joka kadulta ja parvekkeelta kuului lakkaamaton vihellyskonsertti. Häkeissä oli pääasiassa kaukomaiden häkkillintuja, mutta myös esimerkiksi viherpeippoja. Erään kaupan yläpuolella killui viisi

punapyytä kukin hädin tuskin itseään isommassa häkissä.

Itse Torremolinoksen kaupunki on kesäsesongin aikaan tupaten täynnä ihmisiä. Keskitalvella paikka on sopivan vilkas, mutta kesään nähden varsin rauhallinen. Nyt paikalla oli vain neljäsosa kesän turistimäärästä. Kaduilla ja kujilla saatoimme ihmetellä monia kotoa tultuja huonekasveja luonnollisessa koossaan ja ympäristössään. Ryhmäkasveista pelargoniat ja tuoksupielukset kukkivat parhailaan niinkuin talvesta ei olisi ollut tietoaakaan. Kuppiloita ja ruokapaikkoja oli paljon. Niiden parasta antia oli espanjalainen maitokahvi, jota varten maitokin kuumennettiin. Hinnat olivat selvästi halvemmat kuin Suomessa ainakin ruuan ja vaatteiden suhteen.

Iltapäivällä ajoimme jouhevalla ja halvalla linja-autokyydillä vajaan kymmenen kilometriä Malagan suuntaan, Guadalhorce-joen suistoon. Kaksi mustavalkoaa pikkukotkaa tuli tervehtimään pään päälle heti linja-autosta noustuamme. Retkipinnoja tippui tasainen tahtiin kulkiessamme halki laidunten ja kolmimetrinen sokeriruokopeltojen kohti suistoa. Viisi kuvankaunista mustapäätaskua näyttäytyivät tien ohessa heinäkeruttujen ja työttökiurujen laulaessa etelän malliin. Itse suistossa ja sen vesilammii-

koilla viihtyi 100 merimetsoa, joukko sorsia, punasotkia, noki- ja liejukanoja. Ruovikossa lauloi kähmy silkki-kerttu sinirinnalle serenadia. Viherpeippoja, varpusia, tikkejä ja hemppoja lenteli yhtenäin isoissakin parvissa. Pois tullessa taivaalta kuului outo rääkäisy kahden vihreän sepelpapukaijan lentäessä ylitsemme. Ennen linja-autoon astumista ihmettelimme vielä kottaraisparvien lakkaamatonta virtaa kohti Torremolinosta.

Seuraavana päivänä teimme paikallisen kulttuuriretken Rondaan, erääseen jylhien vuorten saartamaan kylään noin 100 kilometriä Torremolinoksesta sisämaahan päin. Rondan tie kiemurteli todella vaarallisen näköisesti pitkin vuortenseiniä: linja-auton takapenkiltä alas kurkatessa ei näkynyt muuta kuin satojen metrien pudotus rotkoon, jossa oli jo ennestään autonromuja. Ihanan lämpimältä ja pohjoistuulilta suojatulta rannikolta (joka päivä +20–25°C) vuoristoon tultuamme sää muuttui välillä varsin viileäksi ja jopa sumuiseksi. Linja-auto ajoi armotta ohii hyvistä mustataskuja sinirastaspaikeista, mutta pienenä lohtuna kyydistä näkyi pari sepel-

kyyhkyä, varpushaukka, maakotka ja korppi. Itse Rondassa oli tunnelmaa tali- ja sinitiaisten sekä peukaloisten laulaessa puistoissa, sekä kymmenien hanhikorppikotkien kaarrellessa laiskasti mahtavan vuoristotasangon yllä. Rondan päänähtävyys on 150 metriä syvän rotkon ylittävä vanha kivisilta. Rotkossa lenteli kymmenen punanokkaista alppivarista. Liekö retken suurin, eli 35 vihervarpusen parvi tullut Suomesta Rondaan talvehtimaan.

Flamingojärvellä

Tiistai, 20.1., oli odotettu päivä: aamutuimaan saimme allemme Aviksen Seat Ibizan, jolla porhalsimme moottoritietä pitkin läpi aamusumuisten vuorten kohti Sevillaa. Noin sadan kilometrin päässä Torremolinoksesta pohjoisluoteeseen sijaitsee iso, makeavetinen järvi, Laguna de Fuente de Piedra. "Pietu" on tunnettu Espanjan suurimmasta flamingokoloniastaan (12 000 paria). Mahtavien appelsiini-, klementiini ja sitruunaviljelysten korjuukypsiä hedelmiä notkuvat puupestot vaihtuivat lopulta jättiläismäi-

seksi "Sääperiksi", joka oli täynnä talvehtivia vesilintuja, lokkeja ja pikkulintuja. Lintuoppaan mukaan alueella pitäisi talvehtia myös kurkia, joita emme kuitenkaan nähneet yhtään. Kurkien päätalvehtimispaikka onkin pohjoisessa lähellä Zaragosaa, missä Callocanta-järven ympärillä oli vähän aikaisemmin ollut muutama kymmenen tuhatta töräyttelijää.

Peilityyneltä järveltä arvioin 200 mustakaulaukkua, 2000 lapasorsaa, 3000 nokikanaa ja 3000 naurulokkia. Vesilinnuista kiinnostavimpia olivat marmori-, harmaa- ja ristosorsa, punapäänarsku sekä satunnainen etelänkävijä telkkä. Pitkän tutkailun tuloksena määritin paikkalintuna tunnetun syy-länokikanan, joka on talvella hyvin nokikanan näköinen. Kahlaajalajisto oli myös monipuolinen, runsaimpina työttöhyypät ja pitkäjalat. Järven viereisellä kukkulalla oli iso lintuturismitalo, jonka pihalammikoilla viihtyi 150 liejukanaa sekä sultaanikana.

Harmaasirkun sirahtava säe ja harjalinnun aaltoileva lepatus olivat herkkua pohjan pojalle retken ainoan määritetyn pensassirkun ohella. Muutamia "isolepinkäisiä" (ilmeisesti L.

Yksinäinen flamingo lintujärvellä. © Markku Halonen

meridionalis) käyttäili kauempana langalta käsin pelloilla viihtyviä niittykirvisparvia haarahaukkojen ja kattohaikaroiden pyöriessä kauempana il-mavirtauksia hakien. Järvi oli helposti hallittavissa sitä kiertävältä tieltä ja niinpä pääsimme ihaillemaan flamingoja lähietäisyydeltä. Ihmettelimme hetken 4000 flamingon tiivistä lössiä, joka ruokaili ja lepäili järven eteläpäässä. Osa pesimäkannasta lienee mennyt Afrikkaan talvehtimaan. Lähipuussa lauloi pari tulipäähippiäistä. Mainiossa ja rauhallisessa, ja ennen kaikkea keväisessä (kukat kukkivat, kuovit istuivat pellolla ja kiuru lauloi) paikassa olisi viihtynyt pitempäänkin.

Poismennessä pistäydymme tarkistamassa pienen lammikon, Laguna Dulcen. Lampi oli kokoonsa nähden tupaten täynnä lintuja: 2000 nokikanaa, 70 pikku-uikkua ja parhaimpina 12 valkopääsorsaa. Matkalla poikkisimme spektaakkelimaisissa kaupungeissa, Antequerassa ja Alorassa, joissa molemmissa on vanha maurilaislinna. Antequeran linnaan mennessä ahtaata ja täyteen parkkeeratut mukulakivikadut laskivat ja nousivat lähes pystysuorasti, mikä ei ollut suomalaiselle autoilijalle mitenkään miellyttävä kokemus – suoraan talvesta tullessa oli vaikea luottaa siihen, ettei tie kaiken kukkuraksi ollut jäinen. Onneksi jarrut pitivät ja auto jaksoi vetää, ja niinpä kilviloosin pihalta hoitui retkipinnaksi pinjan kävyillä herkutteleva pikkukäpylintupari.

Mahtavat vuoret, vihreät rinteiden ja laaksojen keltaiset kukkakedot lammaslaumoineen sekä varjoiset lehtimetsät solisevine puroineen ja laulu-lintuineen olivat oikeaa lääkettä talven kiusaamille sieluparoille. Tammi ym. lehtipuut sekä erilaiset männyt muodostivat reheviä metsiä, jotka olivat varmasti täynnä mitä mielenkiintoisempia lintuja aina vihertokoista kylpöllösiin. Hyviä metsäpaikkoja riittää pitkin Andalusiasta ja parhaimmillaan ne ovat pikkulintujen muutto- ja laulu-aikaan. Emme lähteneet sen kummemmin metsiin samoilemaan, vaan tyydymme ajelemaan kiemuraisia pikkuteitä pitkin. Vuorten nosteissa kaarteli retken ensimmäinen hiirihaukka sekä vuorikotka. Puronvarressa joi pirteä punapyy kylmää vuoristovettä ja alppirautiainen pyrähti auton edestä pusikkoon. Illan jo pimeässä palasimme Torremolinoksen vi-

linään ihaillemaan hämärtyvän Väli-meren rannikon valoja.

Eteläisimmässä Euroopassa

Aamulla varhain kottaraisten vihellellessä matka jatkui jälleen, tällä kertaa Euroopan vaarallisimmaksi luonnehdittua rantatietä kohti lounasta ja Gibraltarin. Matkan varrella olleessa Guadiaron suistossa harmaahaikarat käyttäilivät joen sammakoita silkkiker-tun säestyksellä. Ajoimme edelleen Gibraltarin jyhkeän kallioniemen ohi kohti Tarifaa ja mahtavaa Atlantin puoleista hiekkarantaa, Playa los Lancesia. Afrikan eli Marokon puoleiset Rif-vuoret siinsivät noin 15 kilometrin päässä etelässä, välissä oli vain Gibraltarin seesteinen salmi.

Iltapäivällä otimme rennosti rantaloman kannalta. Kaksi idänpikkuliitäjäparvea meni pinnassa läpytellen itään, niissä oli yhteensä 50 lintua. Päivän ollessa polttavimmillaan säpsähdin ympärilläni heiluvia varjoja – 150 kattohaikaran parvi saapui komeasti Gibraltarin salmen yli Afrikasta terveisiä tuoden. Vähän myöhemmin toinen samankokoinen parvi tuli salmen yli hieman lännempää. Kattohaikaroiden ”kevätkuuttokausi” on pitkä; se alkaa jo lokakuulla ja jatkuu aina keväeseen asti. Paluu Afrikan puolesta tapahtuu aikaisin, jo heinä-elokuulla. Tuulilla on ratkaiseva merkitys muuttoreitteihin: itätuulella kannattaa stajata lännessä Tarifan suunnalla, kun taas alueelle tyyppillisillä länsituulilla muutto näkyy komeasti Gibraltarilta.

Merilintujen stajauksessa paras aika on usein illansuussa, jolloin väreilyä on vähän, valaistusolot ovat paremmat kuin päivällä ja merilinnut aktiivisimmillaan. Niinpä illansuussa yritimme päästä Tarifan uloimmaisimpaan linnakeniemeen stajaamaan optimaalisimmalta paikalta, mutta militantit estivät pääsyn: etelärannikolla on paljon sotilasalueita, jonne ei pääse. Salmessa näkyi lintuliikennettä vain vähän, mutta rahtilaivoja sitäkin enemmän. Parhaat kuukaudet muuttavien merilintujen, kuten liitäjien, näkemiseksi olisivat maalishuhtikuu ja elosyyskuu. Mustakottaraisten pitäessä iltaserenadiaan ja ilmeisten pikkutuulihaukkojen kurvauksella tai-vaalla Tarifan majakka syttyi hämä-

riissä tuikkimaan ties monenhenko kerran sadoille ympäri maapalloa tulleille merimiehille ja Marokon sala-pereisille vuorille.

Tarifan suunnalla oli mukavan rauhallista verrattuna täyteen rakennettuun Aurinkorannikkoon: turismi ei ollut vielä yltänyt kaikessa voimassaan sinne asti. Maisema oli todella kaunista vuorineen, jokineen, metsineen, alavine peltoineen ja simpuk-kaisine merenrantoineen. Monien muuttolintujen reitti kulkee hyvin alueen laaksonpohjia seurailleen. Tämä korostuu etenkin syysmuuton aikaan, jolloin koko Iberian niemimaan leveydeltä tulevat mehiläishaukkojen ym. petojen ja haikaroiden massat suppi-loituvat alueelle, ja ne myös monesti pysähtyvät odottamaan sopivaa muuttosäätä laaksoihin. Suurin osa Andalusan tärkeimmistä lintupaikoista on täältä päiväselältä hallittavissa. Yöpyjille löytyy valinnan mahdollisuuksia aina Tarifan hotelleista luonnon keskellä sijaitseviin leirintäalueiden bungaloveihin. Hinta neljän hengen bungaloville (suihku ja keittotilat) oli hiljaisen talvisesongin aikaan 3700 pesetää (vähän yli 100 mk) per yö.

Illalla kävimme Tarifassa kaupassa ja poikkisimme erällä leirintäalueella kyselemässä hintoja. Paikalla oli paljon telttailijoita ympäri Eurooppaa. Leirinnan ravintola oli rakennettu aivan Atlantin rantaan, ja sisällä oli miellyttävä tunnelma mustan kamii-nan huokaillessa punaisena lämmintä ja valkoharjaisten yömaininkien lyödessä rantaan kaihoisalla pauhinalaan. Yösijan saimme läheiseltä Punta Palomasin leirintäalueelta, joka sijaitsee mukavalla paikalla metsän siimeksessä vuorten juurella. Yöllä sammakot kurnuttivat äänekäästi ja lepakot lentelivät etsiessämme turhaan katulamppujen valossa mahdollisesti näkyviä pöllöjä. Orionin tähdistä oli huomattavasti korkeammalla kuin Suomessa ja monet eteläisen pallonpuoliskon tähdistöt näkyivät kokonaan. Kissojen naukuessa laittaudumme yöpuulle aamun tuleva trappiretki mielessämme.

La Jandan mielettömän iso pelto-laakso vähän matkan päässä luoteessa on brittiläisen lintupaikkaoppaan mukaan varma trappipaikka. Alue oli kuitenkin liian iso kämmyjen ja aamuvirkkujen lintujen löytämiseksi tuosta

Vuoristometsissä vilisee tuttuja pikkulintuja. © Markku Halonen

vain. Lohdutuksena pellolla kökötti 170 kurkea ja joukko soidintamaan innostuneita punapyitä. Pikkulintuja oli jälleen runsaasti, ja hermopainetta lisäsi mahdollisten elisten nuijaaminen ylilentävien ja "oudosti" ääntelevien tirpusten muodossa. Töyhtökiuruja näkyi ja kuului ainakin 500 – niitä oli kaikkialla. Peltojen yllä pörräsivät retkipinnoiksi niitty- ja sinisuo-haukka. Peltolakeus on muuttoaikaan todellinen massa paikka, ja esimerkiksi kerran elokuun puolivälissä siellä on nähty parhaimmillaan samana päivänä 300 niittysuo-haukkaa. Varsinaiset tulvapeltoalueet olivat tällä kertaa melko kuivia ja niinpä siellä ei nyt ollut vesilintuja eikä kahlaajia. Keltaisten auringonkukkapeltojen ohella silkki-, harmaa-, katto- ja lehmähaikarat olivat mukavaa katseltavaa (lehmähaikaroita näimme päivän aikana noin 2500). Myös harmaasirkkuja ja mustapäätaskuja näkyi ja kuului sata-määrin.

Jandan lakeuksilta koukkasimme enemmän sisämaahan Benalupin korkkitammimetsään. Keltahempot ja punarinnat olivat jo innolla virittele-

mässä keväistä lauluaan satojen yksilöiden voimin. Yhdellä metsäpysäkilä pulputti retkipinnaksi pähkinänakeli ja töyhtötiainen, ja eräällä vuoristopaikalla piileksi pitkäpyrstöinen ruskokerttu kanervatupsun kokoisessa pensaassa. Aina yhtä majesteettillisiä hanhikorppikotkia eli "gypsejä" näkyi reitin varrella ainakin 300 – niitä oli aina näkyvissä muutaman kymmenen linnun parvi. Alcalassa joimme kuppilan terassilla kahvia. Lämmitä oli vuorenrinteen suojassa ehkäpä 30 astetta ja edellämäinitut "skordarit" kaartelivat yläpuolella. Matkamme makeimman nisäkäspuolen yllätyksen kohtasimme tien yli loikkivan, sivettieläimiin kuuluvan, pitkän ja raidallisen hännän omaavan genetin muodossa. Matka jatkui edelleen Jimenan vuoristoisten ja kumpuilevien metsä- ja pusikkoteiden läpi kohti Torremolinosta.

22.-23.1. olimme jälleen autottomia, mutta aika kului mukavasti rannan meininkiä seuraten ja kalliopäskyjä ihmetellen. Välipäivästä huolimatta katselin rannalla olevia lokkeja entistä tarkemmin. Kuinka ollakaan

nauru- ja mustanmerenlokkien joukosta löytyi kaitanokkalokki sekä vanha talvipukuinen kuusilokki *L. philadelphia* – vieras Atlantin takaa. Lintu oli naurulokkia selvästi pienempi, mustanokkainen, mutta muuten hyvin paljon talvipukuista, vanhaa naurulokkia muistuttava. Merellä oli autereisen työntä ja niinpä delfiniparvet ja valaat erottuivat hyvin pinnassa käydessään. Yöpymään menevät kottaraiset lensivät joka päivä hotellin ohikello kuuden tienoilla (pimeä tuli ennen seitsemää), ja useana iltana uusittu laskutoimitus antoi niiden lukumääräksi 30 000.

Gibraltarilta Cadiziin

24.1. vuokrasimme auton jälleen kolmeksi päiväksi ja ensimmäiseksi hurautilimme tuttua rantatietä Gibraltarille. Jyhkeä 426 metrin korkuinen kalkkikivikallio työntyy niemenä merelle päin. Kasvistollisesti se on erittäin rehevä ja mielenkiintoinen. Tullista pääsimme ilman odottelua ja niin olimme saapuneet Englannin maaperälle. Kal-

lion länsireunalla oli itse kaupunki pubeineen ja bobbyineen. Kaupunki oli tosi ahdas ja täynnä kapeita yksisuuntaisia katuja. Opastus niemen nokkaan, Europa pointtiin, kuitenkin löytyi, ja kohta olimme tuolla mainiolla muutontarkkailupaikalla.

Kevätmuutto ei ollut vielä alkanut, ja kuumasta keskipäivästä johtuen merilinnutkin olivat laiskalla päällä. Etelänharmaalokkeja näkyi kymppitonin verran aina meressä kelluvista linnuista kalliopahdan huippua kiertäviin huimapäihin. Jyrkänteellä pesivää muuttohaukkaa ei näkynyt, mutta kärjen läheisellä Windmill-niityllä pyrähti kaksi kaivattua kalliopyytä jaloistamme. Kiersimme autolla Yläkallion turistireitin, missä teimme tuttavuutta kesyjen, sipsejä syövien apinoiden eli magottien kanssa.

Iltapäivällä ehdimme vielä sykäistellä Los Lancesin tutulle hiekkarannalle. Paikalla viihtyvät karavaanarit olivat vaihtuneet edellisestä kerrasta, samoin Jara-joen suiston kahlaajat. Pienen yösateen jäljiltä kahlaajapaikat olivat erinomaisessa kunnossa, ja niinpä paikalla piipersi mm. 200 suojaa ja 250 pulmussirriä, 50 tundurakurmit-saa sekä 120 mustajalkatylliä. Lokkeja oli kerääntynyt kiva parvi rannalle lekottelemaan, joukossa 200 punanokkaista välimerenlokkia sekä 200 kireäänistä riuttatiiraa. Lokeista yllättävän monilla oli renkaat jaloissaan. Kohtalaisen tuulen saattelemana merellä viuhkoi paljon ruokkeja, merikihuja sekä erinäköisiä ja -ikäisiä suulia yhteensä 400 syöksysukeltajan verran.

Illalla kampsimme jälleen tutulle ja turvalliseen bungaloville. Leirintä pitävän kerran sopotteassa ties monenhenkeno ukkon ajoreittiä läpi alueen omalle bungalovillemme, alkoivat tutut kissat jo varustautua juomaan kaupasta ostamaamme lämmintä pussimaitoa. Sammakoiden kurnuttaessa sametinpehmeässä yössä, kuulostelimme jälleen pöllöjä. Yllättävän lähivuorilta kuului suden ulvontaa. Myös mahdollisia pöllönnaukaisuja kuului vasta yöpuulle paneuduttuamme.

Seuraavana aamuna oli melko pilvistä ja satoi vähän vettä. Olimme jo hämärissä Jandan pelloilla trappeja tähystelemässä. Lopulta kyllästyimme tuhnuusään, ja niinpä punapyyt ja pikkukotkat taakse jättäen lähdimme pohjoiseen kohti uusia lintumaita. Kävimme Cadizin isossa niemikau-

pungissa, minkä kärjestä löytyikin paitsi mahtavia tyrskyjä, niin myös parvi karikukkoja, räyskiä sekä luotokirvinen. Lampareinen ja laaja "suo-alue" San Fernandon ja Chiclanan välillä teki vaikutuksen merimetsoparvillaan, mutta muita lintuja oli hankala tarkkailla vilkkaasti liikennöidyltä tieltä. Uutta oli merimetsojen istuskelu voimajohtoilla kottaraisten malliin.

Pääkohteemme oli Jerezin lounaispuolella oleva pieni järvi, Laguna de Medina. Täällä yllätimme nuoren hollantilaisen pariskunnan lintuja tähystelemästä. He kertoivat nähneensä Donanassa keisarikotkan *A.h. adalberti* ja parven kapustahaikaroita. He olivat myös nähneet hieta-/jouihietakyyhkyjä, jotka jäivät meidän pinnapussitamme kokonaan puuttumaan. Mutta itse rauhallisella, aidalla ja polulla ympäröidyllä järvellä oli odotetusti paljon vesilintuja: 4500 nokikanaa, 1000 lapasorsaa, 150 pikku-uikkua, 70 punasotkaa sekä 35 valkopääsorsaa. Ruskosuohaukkapari kierteli ruovikon yllä, taivaalla kaarteli parvi kattohaikaroita ja pusikoissa tiitittivät pusitiaiset. Ainoa Euroopassa talvehtiva kerttuslaji, osmankäämikerttunen, oli jo inostunut lurrittelemaan luhtakanan ja sultaanikanon mölinän vastapainoksi. Lintupaikkaoppaan mukaan isohaarahaukan pitäisi talvehtia yleisesti tällä suunnalla, mutta jostain syystä "tuplamilivusta" ei näkynyt siten millään. Tuulihaukka oli peltojen yleisin petolintu.

Tämän jälkeen seikkailimme maaseudulla, missä eräässä paikassa silmiini pisti pikkulintujen runsaus. Autosta noustua korvissa soi kolmen kiurulajin laulu, ja ympärillä hyräsi paitsi paljon työhtökiuruja, niin myös noin 3000 täplärintaista arokiurua. Lopulta saavuimme täynnä veneitä ja kaikkea rantaroskaa liluvan Guadalquivirin suulle. San Lucarin suola-altaat olisivat olleet myös hyvä lintupaikka, mutta aikamme meni loppumattomalta tuntuvia kasvihuonerkennelmiä ihmetellen. Oli ruusua, krysanteemia, neilikkaa, tomaattia, kurkkua, porkkanaa ja ties mitä – varmasti myös Suomeen asti tuotavaksi.

Vierestä alkoi iso pallolatvaisten pinjamäntyjen metsä, joka oli täynnä tilitalteja. Metsän loppupäästä yhytimme äänekkään parven siniharakoita. Metsän jälkeen pinkit flamingot toivottivat meidät tervetulleiksi Gua-

dalquivirin suiston marismapelloille eli ruohotasangolle. Vaikka emme nähneet kuin "pienen" palan tuosta jättimäisestä kahlaaja-altaasta, oli ajelu pitkin sateen liukastamia penkkateitä elämys. Pääpaikat olisivat olleet joen toisella puolella Donanan kansallispuistossa ja sinne olisi joutunut kiertämään Sevillan kautta. Yksi isompi kahlaajaparvi steppaili punertavalla tulvapellolla: 500 mustajalkatylliä, 200 suo- ja 100 pikkusirriä. Haikaroita oli tasaiseen tahtiin ojapenkereillä.

Donanan kansallispuisto käsittää 50 720 hehtaaria, ja sitä ympäröivä luonnonpuisto on vielä tätäkin isompi – se on Euroopan suurin luonnon-suojelualue. Atlantin puolella on laaja hiekkadyynivyö ja mäntyvyöhyke, jotka erottavat suiston sokkeloiset marismatasangot rannikosta. Sateiden jälkeen keskitalvella ja keväällä pellot ovat pääosin matalan veden peitossa, ja ne ovat talvehtivien vesilintujen, kahlaajien ja haikaroiden suosiossa. Esimerkiksi merihanhia talvehtii suisstossa noin 70 000 yksilöä. Suistoon voi tutustua ajelemalla Sevillasta pikkutietä pitkin rannikolle, aina Matalascanas-nimiseen kylään asti. Kylistä voi kysellä myös maksullista jeppisafaria parhaalle rannikon lintupaikoille, minne ei muuten pääsisi. Retkillä voi tehdä tuttavuutta paitsi lintujen, myös vihaisten villisikojen kanssa.

Illansuussa kiersimme Atlantin rannikkoa aina Chipionasta Rotaan. Erään kaupan pihassa riikinkukko mieli myös päästä ostoksille. Illan jo hämähäyryttyä alkoi harvinainen vesisade ja pöllöiltä välttymen saavuimme jälleen tutulle leirinnälle. Los Lancesin rannoilla viihdyimme pitkälle seuraavaan iltapäivään. Myös rannan länsipäädyssä oli pieni jokisuisto, sekä mahtava hiekkadyyni, jolle kapusimme työn ja tuskan kanssa. Notkuvat kinstipensaat kukkivat hyvätuoksuin, valkoisin kukin. Mustapäätaskuja ja mustaleppälintuja oli kaikkialla – Espanjan retken aikana näimme varmasti yli tuhat taskua ja satoja "muleleita". Muita taskulajeja ei näkynyt, sillä ne olivat mustataskua lukuun ottamatta Afrikassa talvehtimassa. Lepälintu oli sentään jäänyt talvehtimaan näillekin leveysasteille.

Parvi peippoja sekä räkätti-, punakylki- ja laulurastas pyrähitivät matalassa kivimännikössä. Iltapäivällä ajelimme rannikkoa ylöspäin aina Coni-

liin saakka, mistä jäi muistoksi kassillinen mitä kummallisempia simpukankuoria sekä kuningaskalastaja pinnapussissa. Vähän ennen Cape Trafalgarin majakkaa (lähivesillä käytetty samanniminen meritaistelu) oli mereen viettävä kalliojyrkäne, missä kesällä pesii 2600 paria lehmähaikaroita. Pois lähtiessä ajoimme vielä läpi idyllisen Jara-joen laakson, mikä on muuttajien, kuten petojen, suuressa suosiossa. Pusikosta kuului käheää rääkymistä, mikä ääni kuului ilmeisesti töyhtökäelle, ja pikkulintuja oli jälleen todella runsaasti.

Toiseksi viimeisenä päivänä kävimme jälleen Guadalhorsen suistossa. Jo hyvissä ajojen vastaamme lensi komea ruostesorsa – kauan kaivattu elis. Suiston vesilammikoita putkella haroessani huomasin vastarannalla pomp-pivan etelänsatakielen – jälleen yksittäinen talvehtija. Lintukirjojen mukaan pikkukotkankaan ei pitäisi talvehtia näin ”pohjoisessa”, mutta tällä kertaa niitä leijaili viisi yhtä aikaa suiston yllä. Sepelpapukajia nähtiin taas ylilentävänä, tällä kertaa Torressa. Iltakotkoraisten mukana yöpuulle lensi 1500

pikkulintua, ilmeisesti varpusia.

Viimeisenä päivänä tuuli kovasti etelästä ja välillä satoi vettä – oli siis mainio merilintusää. Hotellihuoneen parvekkeelta tehty siilaus tuotti mm. viisi isokihua sekä kaksi välimerenliitäjää. Mustanmerenlokkeja viuhtoi rantaa pitkin parisataa. Koko retken ehkä paras yllätys oli kuitenkin mustakulma-albatrossi, joka siipiään väräyttämättä kaarteli matalalla meren yllä länteen päin. Hyvin erottunut siipien alapuolen mustavalkea kuviointi viittasi vanhaan lintuun. Lajista on tehty keskitalvella muutamia havain-toja ainakin Gibraltarilla.

Iltamyöhällä oli tullut aika jättää jäähyväiset Espanjalle. Sää oli suosi-nut lomaamme suoranaissilla helteillä, mutta nyt satoi vettä ja tuuli ankarasti. Yön selkään lähteminen viihtyisästä Bajondillo-hotellista ei paljon houkuttanut, etenkin kun oman mittapuuni mukaan myrsky oli lentoliikenteellekin sietämätön. Matkaan kuitenkin päästiin, ja aamuyöllä olimme jo Hel-singissä, missä oli juuri ollut vastaa-vanlainen (lumi)myräkkä. Aurinko-rannikolla sää oli jatkunut koko seu-

raavan viikon sateisena, ja uutisista seurasin, miten Torremolinoksen ka-duilla virtasi vesi. Vain viikon pitui-nen matka olisi voinut mennä pilalle tuollaisen talvisen matalapaineen ta-kia.

Lintuja näkyi kiitettävästi, vaikka varsinaisia retkipäiviä oli vain kuusi. Retken lajimäärä oli noin 155, joista uusia lajeja eli eliksiä kuittasin 28. Tarifan suunnalle olisi mukava palata seuraamaan kevätmuuttoa, silloin myös lajistoa olisi tuplasti enemmän. Halvimmalla pääsee, kun ottaa pelkät lennot Malagaan. Kentältä voi vuokrauta auton ja hurauttaa sillä suoraan Tarifan suunnalle. Yöpyä voi vaikkapa Punta Palomasin leirintäalueella.

Kiitokset veljelleni Pekka Haloselle retkiseurasta, etenkin kaukoputken kantamisesta ja autokuskina olosta.

Lähteet

- C. Finlayson (1993): Birdwatcher's guide of Southern Spain and Gibraltar.

LUONTOA KUUNNELLEN

STORAENSO

Höytiäisen kanavan lintuasema 1998

Ari Latja

YLEISTÄ

Lintuaseman vuosi oli kahden edellisen tapainen. Rengastusluvut jäivät edelleen selvästi aikaisemmasta tasosta, vaikka miehitys oli varsin hyvä heinäkuun loppua-elokuun alkua lukuunottamatta. Sateinen kesä huononsi luultavasti pesimätulosta niin, että nuoria lintuja oli tavallista vähemmän. Toisaalta kun kesällä 1997 liian helteiset säät olivat syypää lintujen vaisuun liikkumiseen heinä-elokuussa, oli tilanne nyt päinvastainen:

sateinen sää haittasi pyyntiä ja vähensi kiinni saatujen lintujen määrää. Kun useimpien vaelluslintujenkin lama jatkui edelleen, jäi tulos hyvästä yrityksestä huolimatta jälkeen parhaista vuosista.

Rengastusten kokonaismäärä 3107 (taulukko 1) oli vain niukasti pienempi kuin 1997 (3165). Lajeja kertyi nyt 70. Pyyntipäivien määrä oli aivan tyydyttävä, kaikkiaan pyyntiä oli 122 päivänä (85-97 keskimäärin 134). Vakioverkoilla lintuja pyydettiin 91 päivänä (96), pesäpoikasia jahdattiin

varsin aktiivisesti, 22 päivänä (14) ja alkukeväästä ruokintapaikoilta pyydettiin lintuja 9 päivänä (22). Kahden uuden rengastuslajin (rantakurvi ja nuolihaukka) myötä asemalla on nyt rengastettu 80925 lintua 133 lajista. Rengastajat, heidän käsittelemänsä linnut ja miehityspäivät on esitetty taulukossa 2. Toukokuussa asemalla vieraili taas kaksi yliopiston kurssia ja runsaasti koululuokkia.

Petri Hottola teki ympäristökeskukselle selvityksen suiston pesimälinnustosta ja havaitsi laskentojen yh-

Höytiäisen lintuaseman kevätrenkastusten kohokohtia oli tämä kahlaajakatiskaan erehtynyt rantakurvi. Kuvassa mukana linnun rengastanut Ari Latja. © Melchert Meijer zu Schlochtern

Taulukko 1. Rengastukset 1998.
Table 1. Ringing totals in 1998.

		Kevät/ Spring	Syky/ Autumn	Yht/ Total			Kevät/ Spring	Syky/ Autumn	Yht/ Total
Varpushaukka	Acc nis	-	1	1	Ruokokerttunen	Acr sch	9	31	40
Ruskosuohaukka	Cir aer	-	1	1	Viitakerttunen	dum	2	1	3
Nuolihaukka	Fal sub	-	2	2	Luhtakerttunen	ris	-	1	1
Pikkutylli	Cha dub	2	-	2	Hemekerttu	Syl cur	15	80	95
Tylli	hia	5	-	5	Pensaskerttu	com	5	10	15
Lapinsirri	Gal tem	4	-	4	Lehtokerttu	bor	23	39	62
Pikkusirri	uta	1	-	1	Mustapääkerttu	atr	1	-	1
Suosirri	aip	2	-	2	Sinittäjä	Phy sib	2	1	3
Jänkäsirriäinen	Lim fal	1	-	1	Tiltalti	col	5	22	27
Taivaanvuohi	Gal gal	-	1	1	Pajulintu	lus	199	496	695
Jänkäkurppa	Lym min	-	4	4	Hippiäinen	Reg reg	-	195	195
Lehtokurppa	Sco rus	-	1	1	Harmaasleppo	Mus str	17	3	20
Liro	Tri gla	1	1	2	Kirjosleppo	Fic hyp	61	57	118
Rantakurvi*	Xen cin	1	-	1	Pyrstötiainen	Aeg cau	-	130	130
Kalalokki	Lar can	1	-	1	Hömötiainen	Par mon	1	77	78
Käki	Cuc can	1	-	1	Sinittäjä	cae	17	158	175
Lehtopöllö	Str alu	1	-	1	Talitiainen	maj	71	124	195
Käenpiika	Jyn tor	-	1	1	Puukipijä	Cer fam	-	7	7
Käpytikka	Den maj	2	-	2	Pikkulepinkäinen	Lan col	2	5	7
Valkosekätikka	leu	1	-	1	Isolepinkäinen	exc	-	5	5
Pohjantikka	Pic tri	-	1	1	Närhi	Gar gla	-	2	2
Metsäkivirinen	Ant tri	-	7	7	Varis	Cor one	4	-	4
Niittykirvinen	pra	47	23	70	Peippo	Fri coe	28	7	35
Keltavästäräkki	Mot fla	2	-	2	Järripeippo	mon	14	-	14
Västäräkki	alb	3	4	7	Viherpeippo	Car chl	1	1	2
Peukaloinen	Tro tro	-	5	5	Vihervarpunen	spi	3	234	237
Rautiainen	Pru mod	1	4	5	Urpiainen	mea	13	155	168
Sinirinta	Lus sve	6	10	16	Tundraurpiainen	hor	-	3	3
Punarinta	Eri rub	5	109	114	Punavarpunen	Car ery	-	2	2
Leppälintu	Pho pho	13	22	35	Punatulku	Pyr pyr	4	13	17
Pensastasku	Sax rub	11	6	17	Lapinsirku	Cal lap	1	1	2
Kivitasku	Oen oen	4	-	4	Keltasirku	Emb cit	29	1	30
Mustarastas	Tur mer	2	4	6	Pohjansirku	rus	-	1	1
Räkättirastas	pil	61	48	109	Pikkusirku	pus	1	-	1
Laulurastas	phi	2	7	9	Pajusirku	sch	53	77	130
Punakylkirastas	ili	73	74	147					
					Yhteensä/total		829	2278	3107

* RK/ARK ei ole havaintoja käsitelty

* Observations not yet accepted by local/finnish RC.

teydessä mm. pikkusirkun*, pikkukultarinnan* sekä ryti- ja rastaskerttusen. Muuten selvityksen tulos oli lohduton: kymmenessä vuodessa suiston pesimälajisto on vähentynyt 20 % ja parimäärät laskeneet 30 %. Hävinneitä pesimälajeja ovat mm. mustakurkku-uikku, härkälintu, tukka- ja punasotka, nauru- ja pikkulokki, nokikana ja kultasirku. Ympäristökeskus on laatimassa alueelle hoito- ja käyttösuunnitelmaa Petrin tekemän suunnitelman

Taulukko 2. Rengastajien käsittelemien lintujen määrät ja miehityspäivät 1998.
Table 2. Personal ringing totals and ringingdays in 1998.

Rengastaja/ Ringer	Rengastukset/ Rings	Kontrollit/ Controls	Päivät/ Days
Ari Latja	2263	268	92
Jouko Tiussa	603	62	30
Juha Miettinen	122	25	15
Markku Huttunen	119	16	21
Yhteensä/Total	3107	371	122

Hernekerttu oli yksi harvoista lajeista, joiden rengastusmäärät vuonna -98 olivat aiempien vuosien tasolla.

© Hannu Eskonen

pohjalta. Toivottavasti viranomaisten paremmilla voimavaroilla alue saadaan palautettua entiseen arvoonsa sekä pesivien että muuttavien lintujen suosimana paikkana. Yhdistys on tiivistä mukana niin suunnitelman laatimisessa kuin sen toteuttamisessakin.

KEVÄT

Varsinaista talvipyyntiä ei ollut, mutta maaliskuun puolivälistä toukokuun alkuun rengastettiin ruokintapaikoilta 60 lintua runsaimpien lajien ollessa keltasirkku ja urpiainen. Jälleen suojealueen ja Noljakan metsien turvissa talvehtinut valkoselkätikka, tällä kertaa nuori naaras, rengastettiin maaliskuun lopussa. Tämän uhanalaisen lisäksi tähän alueella talvehtivat myös palokärki ja pohjantikka.

Vakiopyynti alkoi 2.5. ja jatkui 5.6. asti. Pyyntiä oli 30 päivänä (toukokuu 27, kesäkuu 3). Rengastusmäärät olivat vaatimattomia. Kaikkiaan rengastettiin vain 526 lintua, mikä on kaikkien aikojen pohjanoteeraus. Pajulinturengastuksia kertyi vain 199, mitä vähemmän on saatu vain keväällä -93. Useimmilla muillakin lajeilla jäätin reilusti alle keskiarvojen. Miehitys oli kuitenkin varsin kattava, joten lintujen vähyys oli todellista.

Lonaiheitakin toki oli. Niittykirvisen 47 rengastusta sivusi aiempaa 'kevätennäystä'. Lajin muutto oli

täydessä käynnissä toukokuun alussa ja pääosa rengastuksista (45) tuli 9.5. mennessä, huippuna 7.5. 23 rengastusta. Toinen ennätyksen tekijä oli pajusirkku, joista niittykirvisen tapaan valtaosa (39) saatiin 9.5. mennessä ja paras päivä oli 7.5., 15 rengastusta. Leppälinnun sekä pensas- ja kivitas-kun sinänsä vaatimattomat luvut olivat myös näitä lajeja ajatellen hyvät. Ensimmäiset sinirinnat saatiin 15.5., mutta määrät jäivät vaatimattomiksi. Ensimmäinen hernekerttu saatiin 11.5., pensaskerttu 16.5. ja lehtokerttu 23.5. Keväällä harvinainen mustapäikerttu rengastettiin 18.5. Lehtokertun muutto huipentui lajille tyypilliseen tapaan kesäkuun puolella: 23 rengastuksesta 18 kesäkuussa. Harmaasiippo noudatti samaa kaavaa: ensimmäinen 21.5., 17 rengastuksesta 10 kesäkuun puolella.

Ensimmäiset 4 pajulintua saatiin heti 2.5. Pajulinnun muuton mediaani oli 18.5., neljä päivää aikaisempi kuin pitkän ajan keskiarvo. Aikaisuus johtui lähinnä koiraista, joiden mediaani 13.5. oli kuusi päivää keskimääräistä aikaisempi, kun naaraiden mediaani 28.5. oli päivää keskimääräistä myöhäisempi. Pajulintunarailla, samoin kuin harmaasiipoilla ja lehtokertuilla oli muutto vielä kesken pyynnin lopussa 5. kesäkuuta.

Harvemmin rengastettavia lajeja olivat käki, pari viitakerttusta ja lapsisirkku. Kesäkuun toisena saatiin

verkosta pikkusirkku*naaras koiraan pyöriessä innokkaasti laulaen ympärillä. Laulava koiras oli havaittu jo aikaisemmin saarella. Kun näyttää siltä, että kultasirkku on hävinnyt alueelta, niin ehkäpä alueella jo kerran pesinyt pikkusirkku korvaa sen vakiuisena pesimälajina lähivuosina.

Pyhäselän vesi oli taas alhaalla, minkä ansiosta voitiin toukokuun alussa raivata vesirajasta edellisvuoden raivauksissa jääneitä ruovikoita ja saatiin näin lietettä laajemmaksi ja aukeammaksi. Tämä houkuttelikin jonkin verran kahlaajia. Rengastusmäärät eivät olleet suuria, mutta mm. 5 tylliä, 4 lapin-, 1 pikku- ja 2 suosirriä sekä jänkäsirriäinen saatiin kihloihin. Kahlaajapyynnin kruunasi kuitenkin alueelle 19.5. ilmestynyt rantakurvi*, joka seuraavana päivänä eksyi myös katiskaan ja sai muistoksi renkaan nilkkaansa (asemalle uusi laji). Hyvinä lisänä vanha kalalokki erehtyi istahtamaan petoloukkuuun ja pääsi rengastettavaksi (petoloukkujen toinen saalis kolmessa vuodessa!).

Muista havainnoista parhaita olivat kolme muuttavaa lyhytnokkanhanhea* 14.5., kaksi harmaasorsa-koirasta kanavan sulassa huhtikuussa, neljä alliaahkaa 11.5., muutama meriharakka ja karikukko sekä komea parinsadan punakuirin parvi 14.5., josta osa laskeutui hetkeksi lietteille. Kesäkuussa suistossa havaittiin vielä laulava pikkukultarinta*.

EMOT JA POIKASET

Rengastettujen pesä- ja maastopoikasten ja pesältä rengastettujen/kontrolloitujen emojen määrät on esitetty taulukossa 3.

Rastaiden ja pönttölintujen poikasia saatiin runsaasti, joten ainakin näillä lajeilla pesintä meni hyvin. Poikasrengastusten ohessa rengastettiin viita- ja luhtakerttuskoiraat. Kolmen poikasen ruskosuopokueen kimp-puun päästiin niin myöhään, että kaksi karkasi lentämällä ja vain nuorin saatiin kiinni. Ilmeisesti samalla koiralla oli pesä myös toisen naaraan kanssa Marjalan puolella. Nuolihaukka oli paitsi uusi pesäpoikaslaji, myös kokonaan uusi rengastuslaji asemalle. Pesintä oli myöhäinen ja poikaset rengastettiin vasta elokuun alkupäivinä. Lehtopöllöpari sai tällä kertaa siivilleen vain yhden poikasen.

SYKSY

Syksyn pyynti alkoi vasta elokuun alussa 3.8. Kuun alkupuolella pyynti oli vielä hajanaista, mutta 20. päivästä eteenpäin tiivistä syksyn marraskuun alkuun saakka. Vain syyskuun puolivälissä oli viiden päivän katkos. Kaikkiaan vakiopyyntiä oli 64 päivänä (elokuu 15, syyskuu 25, lokakuu 21 ja marraskuu 3). Viimeinen pyyntipäivä oli 5.11. Kesätulva ja saateet nostivat Pyhäselän pinnan jo kesällä korkealle, joten kahlaajapyynnistä oli turha haaveilla. Verkoista sentään saatiin neljä jänkäkurppaa ja lehtokurppa.

Myös syksyllä rengastusluvut jäivät vaatimattomiksi. Vain kahtena päivänä päästiin yli sadan rengastuksen (7.9. 102 ja 21.9. 152). Pajulintuja rengastettiin vain 496, kun aikaisempi heikoin rengastusmäärä syksyllä on ollut 680 rengastusta. Todella vähän saatiin myös ruokokerttusia, lehtokerttuja sekä harmaa- ja kirjosiippoja. Näiden lajien päämuutto on elokuussa, jolloin miehitys oli puutteellista. Tämä selittää heikot luvut. Toisaalta myös sinirinta ja pajusirkku jäivät kaikkien aikojen heikoimpiin lukuihinsa, vaikka miehitys niiden muutto-aikaan syyskuussa oli hyvä.

Johtopäätöksiä muuton ajoittumisesta, pesinnän onnistumisesta tms. ei rengastusten perusteella voi juuri

Taulukko 3. Poikas- ja emorengastukset 1998.

Table 3. Nestlings and breeding adults ringed/controlled in 1998.

		Poikasia/ Pull	Emoja/ Ad
Ruskosuohaukka	Cir aer	1	-
Nuolihaukka	Fal sub	2	-
Lehtopöllö	Str alu	1	-
Punakylkirastas	Tur ili	60	24
Räkätirastas	pil	45	3
Kirjosieppo	Fic hyp	85	20
Talttiainen	Par maj	63	10
Sinitäinen	cae	13	3
Varis	Cor one	4	-
Yhteensä/Total		274	60

Käpytikkoja rengastettiin kaksi yksilöä, molemmat keväällä. © Markku Halonen

tehdä. Yleisistä lajeista vain punarinta ja hernekerttu pääsivät suurin piirtein normaaleihin lukuihin. Niiden muu-
ton ajoitus olikin jokseenkin normaali: hernekertun mediaani 25.8. neljä päivää ja punarinnan 21.9. pari päivää pitkäaikaisen keskiarvon jälkeen. Lokakuun 30. rengastettu niitykirvinen oli myöhäisin asemalla rengastettu, 21.9. rengastetut ruokokerttunen ja hernekerttu puolestaan jäivät vain päivän aikaisemmista myöhäisyyssennätyksistään. 23.9. saatiin neljä isolepinkäistä ja lapinsirkku.

Loppusyksy oli lepinkäisten. 20.10. teemapyydettiin Aavarannalta nuori pikkulepinkäinen, joka oli paitsi aseman myös koko maakunnan kaikkien aikojen myöhäisin. 30.10. saatiin sitten verkosta isolepinkäinen, joka osoitettiin Mustan meren seudulta kotoisin olevan *homeyeri*-rodun* edustajaksi. 5.11. suistossa vieraili vielä pieni lepinkäinen, joka nähtiin vain nopeasti ja määritys jäi pikku/aro-lepinkäiseksi.

Homeyeria lukuunottamatta rengastuksessa vältyttiin harvinaisuuksilta, mutta muuten syksyn aikana tehtiin runsaasti mielenkiintoisia havaintoja. Nuori harmaa-aikara palloili suistossa koko elokuun syyskuun puolelle asti, nuori pikkutiira* kalasteli järvellä 4.9. ja tunturikiuru muutti 5.10. Pohjois-Karjalan ensimmäinen merisirri* viivähti alueella 9.-11.10. ja viiksitimalien* voimakas vaellus ulottui myös suistoon: 1.11. muutti 13 ja 5.11. pyrähтели ruovikossa ainakin neljä timalia.

LÖYDÖT JA KONTROLLIT

Suomen runsaimman linnun, pajulin-
nun, ikäennätys on nyt virallisesti aseman hallussa: Jouko Tiussan 1.6.1990 rengastama lintu kontrolloitiin 18.5. 1996 eli 5 v 11 kk 17 vrk rengastus-
hetkestä. Lisäksi pajulinusta saatiin ensimmäinen löytö Afrikasta: touko-
kuussa 1997 rengastettu lintu löytyi tammikuussa Egyptin Välimeren rannikolta (samasta kylästä kuin aseman ainoa satakielilöytö!). Muita löytöjä olivat laulurastas Espanjasta, naurulokki Englannista ja varpushaukka Saksasta. Edellisyksynä asemalla rengastettu sinitäinen kontrolloitiin Mikkelissä huhtikuussa. Hieman vanhempi oli tieto syyskuussa 1997 asemalla kon-

Taulukko 4. Kontrollit asemalla ennen vuotta 1998 rengastetuista linnuista.
Table 4. Birds ringed in earlier years and controlled in 1998.

	93	94	95	96	97	Yht./Tot.
Käpytikka Den maj		1			2	3
Punakylkirastas Tur ili			6	2	9	17
Ruokokerttunen Acr sch		1				1
Pajulinu Phy ius	1				8	9
Talitiainen Par maj		1	2	2	9	14
Sinitäinen Par cae		1		1	5	7
Hömötäinen Par mon		2			3	5
Kirjosieppo Fic hyp					3	3
Peippo Fri coe					1	1
Keltasirkku Emb cit		1				1
Pajusirkku Emb sch	1		1		5	7
Yhteensä/Total	2	7	9	5	45	68

trolloidusta sinitäisestä, joka oli rengastettu Hangon lintuasemalla edellisvuoden lokakuussa.

Aikaisempina vuosina rengastettujen lintujen kontrollien määrät olivat edellisvuoden melko vaatimaton tasoa (taulukko 4). Rastastutkimuksen ansiosta sentään punakylkirastaasta saatiin runsaasti kontrolleja. Vanhimmat kontrollit, pajulinu ja pajusirkku, olivat vuodelta 1993. Eniten kiinnittää huomiota ruokokerttunen, joita rengastettiin todella vähän ja kontrolloitiin vain yksi. Aikaisemmin lajista on muuttolinnuista pajusirkun ohella tehty eniten ylivuotisia kontrolleja.

VAELLUSLINNUT

Vaelluslintujen osalta jatkui lamakausi. Tilanne oli todellinen, koska miehitys syys-lokakuussa oli varsin kattava. Vain hippiaisiä, pyrstötiaisia ja Cardueliksia saatiin runsaammin. Tikoista vain yksi pohjantikka ekyi verkoon 24.9., pöllöjä ei ainuttakaan, vaikka verkot olivat useinkin auki yli yön ja joinakin öinä soitettiin myös atrappia. Puukkipijöitä saatiin seitsemän syys-lokakuussa.

Hippiäisiä oli liikkeellä mukavasti, 195 rengastusta. Liikehdintä alkoi syyskuun alussa, 5-8.9. 22 rengastusta. Viikkain päivä oli 12.9., 46 rengastusta. Valitettavasti juuri siitä eteenpäin oli viiden päivän katkos miehityksessä ja päämuutto ilmeisesti menetettiin. Viimeiset hippiaiset

rengastettiin 16.10.

Tiaisten esiintyminen oli vaisua. Hömötiaisia saatiin muutamia päivässä tasaisesti syksyn ajan. Kokonaisu-
määrä jäi kaikkien aikojen pienim-
mäksi, vain 77 rengastusta. Nyt on ollut kolme heikkoa vuotta peräkkäin, joista kahtena viimeisenä on jääty alle sadan rengastuksen. Myös tali- ja sinitäismäärät jäivät vaatimattomiksi: talitiaisia rengastettiin 124 ja sinitiaisia 158 ilman sen suurempia huippuja. Pyrstötiaisella sen sijaan oli kohtalain-
nen vaellus, kaikkiaan 130 rengastusta. Vaellus alkoi 5.10. ja vilkkaimmat päivät olivat 13.10. (17 rengastusta), 17.10.10. (45) ja 22.10. (21). Viimeiset rengastettiin vielä marraskuun puolella.

234 vihervarpusrengastusta tulivat kolmessa aallossa: 5.-8.9. 69, 21.9. 44 ja 1.-8.10. 75 rengastusta. Urpiaisia saatiin 155, joista 12.-13.10. 65 ja 17.-18.10. 74 rengastusta. Urpiaisten joukossa saatiin kolme tundrapuopiaista. Puna-
tulkkua saatiin vaivaiset 13 lokakuussa. Lokakuun ensimmäisenä tehtiin mielenkiintoinen vaellushavainto, kun 13 pikkuvarpusta muutti tornin yli korkealla luoteeseen.

* RK/ARK ei ole havaintoja käsitellyt

SUMMARY: HÖYTIÄINEN BIRD OBSERVATORY IN 1998

In 1998 altogether 3107 birds of 70 species were ringed at the Höytiäinen Bird Observatory (table 1). Birds were ringed in 122 days by four ringers (table 2).

In early spring a female White-backed Woodpecker was caught at a feeding place. Otherwise only some 60 birds were ringed during winter season most numerous species being Yellowhammer and Redpoll. In spring birds were caught by mistnets in 30 days from May 2nd to June 5th. The amount of ringed birds, 526, was lowest ever for spring migration season at the observatory despite of that catching was quite active during the season. For instance only 199 Willow Warbler were ringed. Other very poor numbers were those of *Sylvia*- and *Acrocephalus*-warblers. Meadow Pipit and Reed Bunting instead were ringed more than usually. Of the scarcer species a Cuckoo, two Blyth's Reed Warblers and a Lapland Bunting were ringed. In May 20th a new ringingspecies for the observatory, a Terek Sandpiper* was caught in a waderbox. In June 2nd a female Little Bunting* was caught with a male singing in the vicinity. Other rare species seen

during the spring were Pink-footed Goose*, Gadwall, Steller's Eider and Botted Warbler*.

In summer 274 nestlings of 9 species were ringed in the surroundings of the observatory (table 3). Most numerous species were Pied Flycatcher, Great Tit, Redwing and Fieldfare. Hobby was a new ringingspecies for the observatory.

In autumn catching of the birds was more or less continuous from August 20th to November 5th in 64 days. Also in autumn the numbers of caught birds were modest. Species caught less than usual were f.g. Willow, Garden and Sedge Warblers, Spotted and Pied Flycatchers, Bluethroat and Reed Bunting. Part of the low numbers can be a result of poor manning in late July - early August, but lack of birds was obvious also during periods of effective catching.

In October 20th a very late Red-backed Shrike (latest record for North-Karelia) was caught. In October 30th a rare race *homeyeri** of the Great Grey Shrike from southern parts of Russia was ringed at the observatory. In November 5th yet another small very late shrike (Red-backed/Isabelline) was seen in the area. Other rare species seen during the autumn were f.g. a Little Tern*, a

Shore lark, a Purple Sandpiper* (first for North-Karelia) and two records of Bearded Tits*.

Only 68 birds ringed in earlier years were caught in 1998 (table 4). Oldest of these were a Willow Warbler and a Reed Bunting ringed in 1993. From earlier years a Finnish record of age of a Willow Warbler was confirmed: a bird ringed in 1990 was controlled in 1996, almost 6 years after the ringing. In addition first African recovery for the observatory of a Willow Warbler was made: a bird ringed in May 1997 was found in Egypt in January 1998. Other interesting recoveries were a Black-headed Gull from England, a Sparrow Hawk from Germany and a Song Thrush from Spain.

Of the irruptive species only Goldcrests (195), Long-tailed Tits (130) and *Carduelis*-species (Siskin 234 and Redpoll 155) were caught in moderately good numbers. Among Redpolls three Arctic Redpolls were ringed. *Parus*-tits were all quite scarce. Especially low were the numbers of the Willow Tit: 77 birds ringed when in best years almost two thousand birds can be caught.

*Observations not yet accepted by local/finnish RC.

Kurjen seikkailut

Markku Halonen

Ajoin 6.9.1998 pitkin Rääkkylän Oravilahden penkkatietä lintuja tähyillen. Oli jälleen kurkien kokoontumisaika, ja niitä löytyi parin sadan linnun parvi keskeltä laajaa peltoaukeaa ruokailemasta. Tarkempi "siilauk" paljasti yhdellä aikuisella kurjella olevan molemmissa jaloissaan helposti havaittavat, kolmiväriset rengasputket. Kurjen oli rengastanut Pehr-Erik Andersson 6.7.1997 pesäpoikasena Uusikaarlepyyssä. Matkaa rengastuspaikalle tulee Rääkkylästä 387 kilometriä suuntaan ESE.

Lintu oli tavattu rengastusvuoden syksyllä Saksassa: 26.10. sen värirenkaat oli luettu Hertefeldissä. Tämä kontrollipaikka sijaitsee 1326 kilometriä länsilounaaseen Uusikaarlepyystä. Tämän jälkeen lintu on voinut lentää talveksi vaikkapa Pohjois-Espanjaan. Joka tapauksessa lintu oli vaihtanut seuraavana kesänä elinalueensa synnyinpaikkaansa idemmäksi.

Havainnot rastaiden muuttosuunnista

Markku Huttunen, Ruoritie 2 A 11, 80160 Joensuu, sähköposti: mjhuttun@cc.joensuu.fi

Osana laajempaa rastastutkimusta kerään muuttohavaintoja rastaista eli *Turdus*-suvun lajeista Pohjois-Karjalan alueelta. Tarkoituksena on vertailla suunnistautumiskokeiden ja vapauttamiskokeiden tuloksia, rengaslöytöjä sekä päivämuuton havaittuja muuttosuuntia keskenään. Havaintoja kaivataan niin pitkältä ajalta kuin mahdollista, mutta etenkin viime vuosilta. Tulevana syksynä on myös erinomainen mahdollisuus merkitä ylös muuttavien rastaiden suuntia!

Havaintoihin tulisi merkitä ainakin laji/iso-, pikkurastas/rastas, lukumäärä, paikkakunta, päivä ja kellonaika, sekä erityisesti muuttosuunta niin tarkkaan kuin mahdollista. Kaikki havainnot ovat arvokkaita. Jos havaintovihkoon on merkitty tarkemmin esim. arvio tuulen mahdollisesta vaikutuksesta muuttosuuntaan (tai tuulen suunta). Jos tuuli on ollut voimakas, olisi se syytä laittaa mukaan havaintoihin (tuulijautuman mahdollisuus muuttavilla linnuilla). Mikäli suunnista on epävarmuutta, kannattaa ottaa suunta kompassista, sillä mielikuva voi joskus heittää paljonkin suuntaan tai toiseen. Jos suuria muuttoa on havaittu, mutta suuntaa ei ole merkitty, onko muistikuvaa minne rastaat alueella yleensä ovat muuttaneet? On myös syytä muistaa tarkkailla nimenomaan selvässä muuttolennossa olevia rastaista, ei esim. kierteleviä lintuja. Myös yömuuttohavainnot, joissa linnun muuttosuunta on pystytty määrittämään, ovat tärkeitä.

Suurkiitokset jo etukäteen kaikille muuttohavaintojaan lähettävälle. Havainnoijien nimet tullaan julkaisemaan tutkimuksen loppuvaiheen yhteydessä.

HARVINAISUDET JA VÄHÄLUKUISET LAJIT POHJOIS-KARJALASSA - Ilmoitusohje vuodesta 1995 lähtien sekä havaitut yksilömäärät

Yksilömäärään on laskettu RK:n ja ARK:n toimintakaudella (1975 lähtien) hyväksytyt havainnot. Lisäksi viitteissä on annettu eräitä julkaistuja, mutta RK:n käsittelemättömiä vanhoja havaintoja kaikkein harvinaisimmista lajeista. Listassa ovat mukana myös ne lajit, jotka ovat Suomessa vakinaisia pesijöitä, mutta joita toistaiseksi ei ole maakunnassa tavattu.

** = RK edellyttää kuvauksen havainnon hyväksymiseksi, * = ARK edellyttää kuvauksen havainnon hyväksymiseksi, muista lajeista ilmoitus ARK:lle ilman kuvausta riittää

GAVIMM	**Amerikanjääkuikka	1	PERPER	*Peltopyy	?	CORGAR	*Sininäri	1
GAVADA	*Jääkuikka	7 ¹⁾	PORPAR	*Pikkuhuitti	8 ²⁾	UPUEPO	Harjalintu	37
TACRUF	*Pikku-uikku	14	PORPUS	**Kääpiöhuitti	1	PICCAN	Harmaapäätikka	?
FULGLA	**Myrskylintu	1	PORALL	**Kummuliejukana	1	DENLEU	Valkoselkätikka	68
MORBAS	**Suula	2	RECAVO	*Avosetti	4 ⁸⁾	MELCAL	**Arokiuru	1
NYCNYC	**Yöhaikara	1	GLANOR	**Aropääskykahlaaja	1	MELYEL	**Mustakiuru	1
EGRALB	*Jalohaikara	8 ²⁾	CHAMOR	*Keräkurmitsa	35	CALBRA	**Lyhytvarvaskiuru	1
ARDCIN	Harmaahaikara	160	PLUFUL	**Siperiankurmitsa	4	LULARB	Kangaskiuru	32
CICNIC	*Mustahaikara	5	CALBAI	**Eskimosirri	1	EReALP	Tunturikiuru	183 ¹²⁾
CICCIC	Kattohaikara	135	CALMAR	*Merisirri	-	ANTRIC	*Isokirvinen	12 ¹³⁾
PLALEU	**Kapustahaikara	1	TRYSUB	**Tundravikla	2	ANTPET	*Luotokirvinen	-
CYGOLO	*Kyhmyjoutsen	21	GALMED	Heinäkurppa	122	MOTFLA	**Keitavästäräkki r. <i>lut/flav</i>	1 ¹⁴⁾
ANSBRA	*Lyhytnokkahanhi	29 ³⁾	LIMLIM	Mustapyrstökuiiri	78	MOTCIT	**Sitruunavästäräkki	7
ANSERY	*Kiljuhanhi	19 ⁴⁾	TRISTA	*Lampiviklo	47 ⁸⁾	MOTCIN	*Virtavästäräkki	5 ⁸⁾
ANSANS	Merihanhi	76	XENCIN	*Rantakurvi	39	MOTALB	**Västäräkki r. <i>yarellii</i>	1 ¹⁵⁾
BRARUF	**Punakaulahanhi	2	PHAFUL	**Isovesipääsky	0 ⁹⁾	TARCYA	*Sinipyrstö	13 ²⁾
TADFER	**Ruostesorsa	4	STEPOM	*Leveäpyrstökihu	>74 ¹⁰⁾	PHOOCH	*Mustaleppälintu	10
TADTAD	*Ristisorsa	12	STELON	*Tunturikiuru	5	SAXTOR	**Mustapäätasku	17
ANASTR	Harmaasorsa	64	LARHEUym.	*Tuhkaselkälokki	>40	OENISA	**Arotasku	2
ANADIS	**Sinisiipitavi	1	LARHYP	*Isolokki	17	MONSOL	**Sinirastas	1
AYTSPX	*Aythya-risteymät	1	LARHYP/GLA	*Iso-/grönlanninlokki	<5	TURTOR	*Sepelrastas	16
NETRUF	**Punapäänarsku	1 ⁵⁾	RISTR	*Pikkukajava	71 ⁴⁾	TURRUFATR	**Mustakaularastas	1 ¹⁶⁾
SOMMOL	*Haahka	12	PAGEBU	**Jäälokki	0 ¹¹⁾	LOCLAN	**Virusirkkalintu	4
SOMSPE	*Kyhmyhaahka	5 ⁶⁾	STECAS	*Räyskä	30	LOCLUS	**Ruokosirkkalintu	3
SOMSP	*Haahka-laji	<5	STESAN	*Riuttatiira	1 ⁸⁾	ACRAGR	**Kenttäkerttunen	1
POLSTE	Allihaahka	285	STESP iso	*Iso tiiralaji	1	HIPCAL	**Pikkukultarinta	7
MILMIG	Haarahaukka	88	STEALB	*Pikkutiira	3	SYLNIS	*Kirjokerttu	4
MILMIL	**Isohaarahaukka	2	CHLHYB	**Valkoposkitiira	1	PHYPRO	*Hippiäisuunilintu	8 ¹⁷⁾
NEOPER	**Pikkukorppikotka	1	CHLNIG	Mustatiira	85	PHYINO	*Taigauunilintu	23 ¹⁷⁾
GYPFUL	**Hanhikorppikotka	0 ⁷⁾	CHLEU	**Valkosiipitiira	1	FICPAR	Pikkusieppo	79
CIRGAL	**Käämekotka	1	URIAAL	*Etelänkiisla	9	FICALB	**Sepelsieppo	1
CIRMAC	**Arosuohaukka	16	URILOM	**Pohjankiisla	7	PANBIA	*Viiksitimai	2 ³⁾
CIRPYG	*Niittysuohaukka	10 ²⁾	ALCTOR	*Ruokki	-	PARCYA	**Valkopäätiainen	5
CIRMAC/PYG	*Sirosuohaukka	23	CEPGRY	*Riskilä	-	PARCAExCYA	**Sini x valkopäätiainen	1
BUTRUF	**Arohiirihaukka	1	ALLALL	**Pikkuruokki	3	LANMIN	**Mustaotsalepinkäinen	5
AQUPOM	**Pikkukiljukotka	13	FRAARC	**Lunni	1	LANSEN	**Punapäälepinkäinen	1
AQUCLA	**Kiljukotka	12	COLOEN	Uuttukyyhky	57 ¹²⁾	STUROS	**Punakottarainen	3
AQUNIP	**Arokotka	3	STRDEC	Turkinkyyhky	39	SERSER	*Keitahemppo	3
AQUSP ei CHR*	<i>Aquila</i> -kotalaji, ei maa-18		STRTUR	Turturikyyhky	70	CARRIS	*Vuorihemppo	24
FALVES	*Punajalkahaukka	36 ²⁾	TYTALB	**Tomipöllö	1	EMBCAE	**Ruostekurkkusirku	1
FALCHE	**Aavikkohaukka	1	NYCSCA	*Tunturipöllö	20	EMBPUS	*Pikkusirku	22
FALRUS	*Tunturihaukka	4 ²⁾	ALCATT	*Kuningaskalastaja	7	EMBAUR	Kultasirku	?
LAGMUT	*Kiiruna	-	MERAPI	**Mehiläissyöjä	3	MILCAL	**Harmaasirku	2

Viitteet:

1) RK v. 1980 asti, 2) RK v. 1996 asti, 3) RK v. 1990 asti, 4) RK v. 1985 asti, 5) RK v. 1975 asti, 6) RK v. 1985 asti naaraat, 7) (Pielisjärvi 1919), 8) RK v. 1993 asti, 9) (Lieksa 1909), 10) RK muut kuin ad-pukuiset v. 1985 asti, 11) (Nurmes 1903), 12) ARK kokoa v. 1988 lähtien, 13) RK v. 1993 asti. Luku sis. myös RIC/GOD, 14) rotu *lutea/flavissima*, 15) rotu *yarellii*, 16) rotu *atrogularis*, 17) RK v. 1993 asti muut kuin pyydystetyt